

KEMI-TORNION AMMATTIKORKEAKOULU

”KYLLÄ ON MUKAVA NÄHDÄ, MILLAISISSA TILOISSA LASTA HOIDETAAN”

Päiväkoti lapsen toimintaympäristönä

Jenni Kummu

Sosiaalialan koulutusohjelman opinnäytetyö

Lapsi- ja nuorisotyö

Sosionomi(AMK)

KEMI 2010

KEMI-TORNION AMMATTIKORKEAKOULU

Tekijä:	Kummu, Jenni
Opinnäytetyön nimi:	”Kyllä on mukava nähdä, millaisissa tiloissa lasta hoide- taan” Päiväkoti lapsen toimintaympäristönä
Sivuja (+liitteitä):	54+1
<p>Opinnäytetyön kuvaus: Opinnäytetyöni käsittelee Kivirannan päiväkodin lasten vanhempien mielipiteitä päiväkodin toimintaympäristöstä, turvallisuudesta ja viihtyisyydestä. Opinnäytetyöni avulla otan selvää myös vanhempien ajatuksista kodin ja päiväkodin välisestä yhteistyöstä: laadusta, toteutumisesta ja kehittämistarpeista.</p> <p>Teoreettinen ja käsitteellinen esittely: Teoreettisessa osiossa käsitteelen päivähoiton historiaa ja nykypäivää; mistä päivähoito on alkanut ja mihin suuntaan se on menossa. Käsitteelen myös tekijöitä, jotka vaikuttavat päivähoitoon ja päiväkodin toimintaan, kuten päivähoitoon liittyvää lainsäädäntöä, turvallisuutta sekä päiväkodin ja kodin välistä yhteistyötä.</p> <p>Metodologinen esittely: Opinnäytetyöni on kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus. Aineistonkeruumenetelmänä oli kyselylomake. Tutkimusjoukkona olivat Kivirannan päiväkodin lasten vanhemmat, joille toimitin kyselyn päiväkodin kautta. Tutkimusaineiston analysoin sisällönanalyysejä käyttäen.</p> <p>Keskeiset tutkimustulokset: Kyselyyn vastanneet vanhemmat ovat tyytyväisiä Kivirannan päiväkotiin, sen viihtyisyyteen ja turvallisuuteen. Vanhemmat näkevät päiväkotiympäristön muun muassa kodinomaisena ja turvallisena. Päiväkodin henkilökuntaa pidetään oman alansa ammattilaisina. Päiväkodin ja kodin väliseen yhteistyöhön vanhemmat ovat tyytyväisiä.</p> <p>Johtopäätökset: Päiväkodin toimintaympäristö on monen tekijän kokonaisuus, johon vaikuttavat niin päiväkodin rakenteelliset tekijät kuin päiväkodin henkilökunta. Turvallisen toimintaympäristön luovat fyysiset, psyykkiset ja sosiaaliset tekijät. Siisteys, kodinomaisuus ja asiantunteva päiväkotihenkilökunta ovat osa myös päiväkodin viihtyisyyttä. Päiväkodin ja kodin välinen yhteistyö on tärkeä osa onnistunutta päivähoitoa, jota pitäisi kehittää ja vahvistaa ulottumaan myös koulumaailmaan.</p>	
Asiasanat: Päivähoito, päiväkotiympäristö, turvallisuus, yhteistyö	

KEMI-TORNION AMMATTIKORKEAKOULU

Author:	Kummu, Jenni
Title:	“It’s nice to see the place where my child is taken care of.” Day care centre as a child’s operational environment.
Pages (+appendixes):	54+1
<p>Thesis description: My bachelor’s thesis is a survey of parents’ opinions about their children’s day care centre environment and its safety using a questionnaire. I will also find out about the parents’ opinions about the co-operation with day care personnel: its quality, realization and developmental needs.</p> <p>Theoretical summary: In the theoretical parts I will describe history of day care, what it is nowadays in Finland and what it may be in the future. I will also deal with factors which influence day care and the functioning of the day care centre, like legislations, different kinds of regulations, safety and co-operation with daycare personnel and parents.</p> <p>Methodological summary: My thesis is a qualitative study. I collected material from childrens’ parents using questionnaires which I delivered through the day care centre. I used content analysis to help research work and to find answers to my research questions.</p> <p>Main results: The survey shows that parents are satisfied with their children’s day care centre, its environment and safety. The day care environment is cosy and safe. Co-operation with daycare personnel is good and parents think that personnel are trained well to their work and they know what they are doing.</p> <p>Main results: Day care environment consists of many things. Safety consists of physical, mental and social factors, like for example structural issues and day care personnel. A clean, cosy and competent day care makes good circumstances for children’s future. Co-operation between parents and day care personnel is one of the important things about having a good and balanced daycare.</p>	
Key words: Day care, environment, safety, co-operation	

SISÄLLYSLUETTELO

1. JOHDANTO	5
2. METODOLOGINEN OSIO	8
2.1 Tutkimustehtävät.....	8
2.2 Tutkimusjoukko ja aineiston keruu- ja analyysimenetelmä.....	9
2.3 Opinnäytetyö prosessina	12
3. PÄIVÄHOITO SUOMESSA	15
3.1 Päivähoidon historiaa ja nykypäivää.....	15
3.2. Päiväkodin toimintaan vaikuttavia tekijöitä	19
4. PÄIVÄKODIN TOIMINTAYMPÄRISTÖ.....	25
4.1 Turvallisuus osana päiväkotiympäristöä.....	25
4.2 Leikkiympäristö lapsen toimintaympäristönä.....	26
4.3 Sisä- ja ulkotilat	28
4.4 Päiväkodin ja kodin välinen yhteistyö	30
5. TUTKIMUSTULOKSET	34
6. POHDINTA	43
LÄHDELUETTELO.....	49
LIITTEET	55

1. JOHDANTO

Päivähoidon toteutumista valtakunnallisella tasolla ohjaa lainsäädäntö, joka antaa kunnille raamit, minkä mukaan tulee toimia. Varhaiskasvatuksen valtakunnallisilla linjauksilla ja varhaiskasvatussuunnitelmalla pyritään yhdenmukaistamaan ja tasavertaistamaan päivähoidon toteutumista Suomessa. Päivähoitoyksikön oma varhaiskasvatussuunnitelma puolestaan ohjaa yksikön sisäistä toimintaa ja työn toteutumista.

Toimiva päivähoido on yksi varhaiskasvatuksen tärkeimmistä tekijöistä, johon oleellisena osana kuuluu päiväkotiympäristö. Liikkumaan, leikkimään ja tutkimaan innostavana se on omiaan pienen lapsen toimintaympäristöksi. Toimivana ja viihtyisänä ympäristö edesauttaa lasten oppimista muun muassa päivittäisten toimintojen kautta: lapsilla on mukava olla ja he viihtyvät päivähoidossa. Päivähoidon varhaiskasvattajat voivat edesauttaa ympäristön toimivuutta ja turvallisuutta esimerkiksi ylläpitämällä hyvää työyhteisöä ja turvaamalla lapsille lämpimät ja pysyvät ihmissuhteet.

Opinnäytetyöni aihe käsittelee päiväkodin toimintaympäristöä, sen turvallisuutta, viihtyisyyttä sekä päiväkodin ja kodin välistä yhteistyötä. Jokaisen päiväkodin toimintaympäristö on erilainen. Olipa päiväkoti millainen tahansa, lasten tavat toimia leikkien, liikkuen ja oppien eivät muutu. Pihapiiri ja luonto mahdollistavat lapsille vapaan liikkumisen ja tutkimisen. Toimintaympäristössä lapsilla täytyy olla mahdollisuus leikkiä ja liikkua vapaasti, kulkea esteettömästi, saada erityistä tukea tarvittaessa, tuntea olonsa turvalliseksi sekä käyttää halutessaan toiminnallisia materiaaleja ja välineitä.

Yhteistyö päivähoidon ja lasten vanhempien välillä on tärkeää. Vanhemmat voivat omalta osaltaan vaikuttaa päivähoidon ympäristöön. Vanhempien mielipiteet esimerkiksi tilojen toimivuudesta kannattaa ottaa huomioon. Miten esimerkiksi eteistilat ovat järjestetty lasten pukemisen ja riisumisen varten? Onko portin salpa tarpeeksi korkealla, jotta lapset eivät yllä siihen? Onko pihan kipeilyteline liukumäkineen turvallinen? Toimintaa suunniteltaessa vanhempien mielipiteistä on suuri apu, mutta lapsiakin täytyy osata kuunnella. Heitä varten päiväkodin toimintaympäristöä rakennetaan ja he ovat ympäristön pääkäyttäjiä.

Päiväkodin toimintaympäristön turvallisuus koostuu kolmesta osa-alueesta: fyysisestä, psyykkisestä ja sosiaalisesta. Fyysinen toimintaympäristö ja sen turvallisuus muodostuu rakennetuista tiloista ja toiminnallisista välineistä. Psyykkiset ja sosiaaliset turvallisuustekijät muodostuvat muun muassa ihmisten välisistä suhteista sekä ilmapiiristä. Tärkeää on näiden kolmen osa-alueen keskinäinen yhteys ja toimivuus. Turvallinen päivähoito on onnistuneen päivähoiton tärkein seikka.

Opinnäytetyöni teoria koostuu päivähoiton historiasta ja nykytilanteesta Suomessa, päivähoitoon vaikuttavista lainsäädännöistä sekä päiväkodin toimintaympäristön luovista tekijöistä. Päivähoiton historiaa ja nykytilannetta tuon esille, jotta nähtäisiin, miten päivähoiton toimintaympäristö sekä päiväkodin ja kodin välinen yhteistyö ovat Suomessa muuttuneet, ja mihin suuntaan ne ovat mahdollisesti menossa. Suomalainen varhaiskasvatus on OECD-arvion (Organisation for economic co-operation and development) mukaan hyvää. Varhaiskasvatusjärjestelmässä nähtiin kuitenkin kehittämisen kohteita. Esimerkiksi varhaiskasvatuksen merkitystä pienten lasten kehityksen ja kasvun tukijana tulisi tuoda nykyistä selkeämmin esille. Koululaisten aamu- ja iltapäivätoiminnan vähyyttä pidettiin epäloogisena. Subjekttiivisen päivähoito-oikeuden myötä ei kuitenkaan ole tarjolla riittävästi hoitoa ja toimintaa kouluikäisille lapsille. (OECD arvioi suomalaisen varhaiskasvatuksen 2001).

Päivähoitoa ohjaa moni laki, joten halusin selventää muutamia lakeja, joilla on päälimmäisin merkitys yksittäisen päiväkodin toimintaan. Päiväkodin toimintaympäristön luoviin tekijöihin olen kerännyt yhteen ne, jotka konkreettisesti näkyvät päivähoitossa ja päiväkotiympäristössä. Leikkiympäristöä käsittelen omana kokonaisuutena, koska lapsille toimintaympäristö on yhtä kuin leikkiympäristö. Leikki on lapselle luonnollista toimintaa, johon ympäristölläkin on omat vaikutuksensa.

Opinnäytetyöni on laadultaan kvalitatiivinen eli laadullinen. Tutkimusaineiston olen kerännyt Kivirannan päiväkodissa olevien lasten vanhemmilta kyselylomakkeen avulla. Varhaiskasvatusalan kirjallisuuden, lainsäädännön ja tutkimusaineiston avulla pyrin saamaan vastauksia tutkimuskysymyksiini: Mitkä tekijät muodostavat päiväkotiympäristön ja luovat ympäristöön turvallisuutta? Millainen vanhempien ja päiväkodin yhteistyö luo turvallisuutta päivähoitoon? Kiinnostukseni aiheesta liittyy tulevaan ammattiini ja omaan ammatillisuuteeni: Miten voin itse vaikuttaa varhaiskasvattajana päiväkodin

toimintaympäristöön niin, että se olisi mahdollisimman lapsiystävällinen, mutta myös vanhempien toiveet huomioonottava?

2. METODOLOGINEN OSIO

2.1 Tutkimustehtävät

Opinnäytetyöni tutkimustehtävänä on selvittää vanhempien mielipiteitä lapsensa päiväkodin toimintaympäristöstä sekä millaista yhteistyötä päiväkodin henkilökunta tekee vanhempien kanssa. Haluan ennen kaikkea saada selville, millainen käsitys vanhemmillä on toimintaympäristöstä ja sen laadusta ja vastaako se varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden mukaista kuvausta varhaiskasvatusympäristöstä. Päiväkodin ja kodin välinen yhteistyö on tärkeää päivähoidon toimivuuden kannalta. Kyselyn avulla vanhemmat voivat tuoda esiin myös kehittämisideoitaan toimintaympäristöön ja yhteistyöhön liittyen.

Vanhempien mielipiteet ja kehittämisideat ovat arvokasta tietoa päivähoiton laatua arvioitaessa ja sitä kehitettäessä. Opinnäytetyöni tavoitteena on saada vanhempien ääntä kuuluviin, koska he ovat varhaiskasvatuspalvelujen käyttäjiä lastensa ohella. Palveluiden käyttäjät kokevat palvelut eri tavoin kuin palveluiden järjestäjät. Kuluttajien tyytyväisyys ostettuun palveluun on tärkeää, oli kyse mistä tahansa palvelusta. Koen tärkeäksi kohdistaa tutkimukseni asuin- ja kotipaikkakuntani päiväkotiin ja päiväkodin vanhemmille, koska valmistuttuani suuntaan päivähoiton saralle tällä alueella.

Opinnäytetyöni tutkimuskysymyksiä on kaksi. Kysymykset liittyvät vanhempien mielipiteisiin lastensa päiväkodista ja sen ympäristöstä. Ensimmäinen kysymys käsittelee päiväkodin toimintaympäristöä ja sen laatua, toinen kysymys yhteistyön toteutumista:

1. Mitkä tekijät muodostavat päiväkodin toimintaympäristön ja luovat ympäristöön turvallisuutta?
2. Millainen vanhempien ja päiväkodin yhteistyö luo turvallisuutta päivähoitoon?

Tutkimuskysymyksiin haen vastauksia niin monivalintakysymysten kuin avokysymysten avulla. Kyselylomakkeen (Liite 1.) ensimmäiset kysymykset ovat monivalintakysymyksiä, joiden avulla vastaaja pääsisi alkuun kyselylomakkeen täyttämässä. Avoky-

symysten vastaukset taas puolestaan antavat laadullisista tutkimusaineistoa analyysia varten.

Kyselylomakkeen (Liite 1.) kysymyksistä on havaittavissa kaksi aihepiiriä, joihin kysymykset kuuluvat. Toimintaympäristön sisä- ja ulkotiloihin liittyviä kysymyksiä, joita on jonkin verran enemmän ja yhteistyöhön liittyviä kysymyksiä. Päivähoidon lainsäädännön, varhaiskasvatuksen teorian ja kyselyiden vastausten myötä pyrin saamaan vastauksia tutkimuskysymyksiini.

2.2 Tutkimusjoukko ja aineiston keruu- ja analyysimenetelmä

Laadullista eli kvalitatiivista tutkimusta ja määrällistä eli kvantitatiivista tutkimusta on määritelty monella eri tavalla muun muassa vertaamalla tutkimustyyppjä toisiinsa. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa keskitytään laatuun, pieneen tutkimusjoukkoon, kun taas määrällisessä tutkimuksessa keskitytään enemmän lukuihin. Ominaista laadullisen tutkimuksen aineistonkeruumenetelmälle olisi osallistua tutkittavien elämään, laadullinen tutkimus ei sitä kuitenkaan ehdottomasti vaadi. (Eskola & Suoranta 1996, 9-13.)

Laadullisessa tutkimuksessa puhutaan myös kenttätutuksesta, jossa pyritään tavoittamaan tutkittavien näkökulma (Eskola & Suoranta 1996, 12). Olisin voinut tutustua etukäteen tutkimusjoukon arvioimaan päiväkotiympäristöön tarkemmin, mutta tällöin minulle olisi muodostunut itselleni kuva tutkittavasta aiheesta, joten tutkimusjoukon esiin tuomat mielipiteet olisivat saattaneet jäädä jollakin lailla taka-alalle. Jos taas olisin valinnut tutkimusjoukoksi päiväkodissa olevat lapset, tällöin minun olisi pitänyt tehdä tutkimusta päiväkotiympäristössä havainnoimalla lapsia ja heidän toimintaansa. Toimittaessani kyselylomakkeita pyrin samalla havainnoimaan päiväkodin ympäristöä siltä osin, mitä sitä näin. Tällöin sain jonkinlaisen mielikuvan siitä, mitä tutkimusjoukko arvioi.

Laadullinen tutkimus kuuluu empiirisen tutkimustyyppin piiriin havaintoaineiston tarkastelu- ja kommentointitavan mukaan. Tutkimusmenetelmän ollessa haastattelu voidaan analysoinnin tueksi esitellä lainauksia haastatteluista, mikä voi osaltaan parantaa tutkimuksen luotettavuutta. Tutkimusmenetelmän ollessa kyselylomake voidaan haastattelun tavoin esittää avokysymyksien lainauksia analysoinnin tueksi. Kyselyjen vastausten pohjalta saaduissa tuloksissa näkyy niin laatu kuin määrä. Laadullista tutkimusta pide-

tään vapaamuotoisena ja syvällisempänä kuin määrällistä tutkimusta. Laadullisen tutkimuksen ilmiänsä pidetään tekstiä, kun taas määrällisen ilmiänsä lukuja. (Tuomi & Sarajärvi 2003, 22.)

Molemmat tutkimustyyppit, laadullinen ja määrällinen, voidaan nähdä toisiaan parempina tutkimustyyppinä. Laadullista tutkimusta voidaan kritisoida sen tutkimusjoukon suppeudella: tutkimus rajoittuu vain niihin yksilöihin, jotka on valittu tutkimuskohteiksi. Määrällistä tutkimusta voidaan puolestaan kritisoida sen tutkimusnäkökulmasta: sitä, miten tutkittavia ilmiöitä lähestytään ja tutkitaan ulkopuolelta. (Räsänen 2005, 86–87.)

Kummallakin tutkimustyyppillä on hyvät ja huonot puolensa. Laadullisella tutkimuksella pääsee lähemmäs tutkittavaa ja hänen ajatuksiaan, mutta analysoiminen on työläämpää. Määrällisen tutkimuksen tutkimusjoukoksi voidaan valita suurempi määrä, mutta tutkimustulokset voivat puolestaan jäädä pintapuoliseksi. Laadullinen tutkimus on mielestäni tutkijalle palkitsevampaa, ainakin minulle. Vastaajan ajatukset tulevat esiin hänen itsensä näköisenä ja henkilökohtaisesti kirjoitettuna tekstinä avokysymyksessä tai suullisesti haastattelussa. Määrällisessä tutkimuksessa vastaaja valitsee vastauksensa jo ennalta määrättyistä valinnoista, jolloin jokaiselle vastaajalle ei välttämättä löydy sopivaa vastausvaihtoehtoa.

Tutkimusjoukoksi valitsin Tornion kaupungin Kivirannan päiväkodin lasten vanhemmat, koska päiväkotia on suhteellisen pieni. Resurssini eivät olisi riittäneet suuren tutkimusjoukon tutkimusaineiston keräämiseen ja analysoimiseen. Päiväkotia ei ollut myöskään minulle ennestään tuttu, joten pääsin samalla hieman tutustumaan itse päiväkotiin. On hyvä tutustua jo opiskeluaikana mahdollisimman moneen päiväkotiin, jotta tietäisi, mistä hakea tulevaisuudessa työpaikkaa. Kyselyn toimitin vanhemmille päiväkodin kautta: näin välttyin postituksista aiheutuvista kustannuksilta ja henkilötietojen keräämiseltä.

Hyvän kyselylomakkeen ulkoasun ja rakenteen tulee olla selkeä. Kysymysten asettelun tulee olla tutkimusongelman kannalta kattava, mutta kuitenkin yksinkertainen ja helppo vastattava. Vastaajalle on käytävä myös ilmi, miten aiotaan menetellä, ettei hänen vastauksiaan käytetä väärin. Kyselylomakkeessa on syytä olla myös selkeät vastausohjeet, jotta vastaajan ei tarvitse kuluttaa aikaa miettimällä, kuinka vastata. (KvantiMOTV 2002.) Laatimani kyselylomakkeen ulkoasu on mielestäni selkeä (Liite 1.), mutta kysy-

mysten asettelua olisin voinut parantaa perehtymällä huolellisemmin kyselomakkeen laadinnan ohjeistuksiin, jolloin olisin saanut tutkimuskysymyksiini täsmällisempiä vastauksia.

Kyselylomakkeen kysymykset on hyvä asetella teemoittain niin, että samaa aihetta käsittelevät kysymykset tulevat peräkkäin. Tällöin vastaaja voi helposti havaita ne teemat joita kyselylomakkeessa käsitellään. (KvantiMOTV 2002.) Kyselomakkeen laadinnassa sain vinkkejä ohjaajiltani, kuinka kysymykset kannattaa jakaa tutkimuskysymyksien mukaan niin, että samaa aihetta käsittelevät kysymykset tulevat peräkkäin.

Strukturoidussa kyselyssä on valmiita kysymyksiä valmiine vastauksineen ja ne esitetään vastaajille samassa järjestyksessä, joista vastaaja voi valita mieleisensä vaihtoehdon (KvaliMOTV 2002). Laatimassani kyselylomakkeessa (Liite 1.) on kuusi monivalintakysymystä eli strukturoituja kysymyksiä, joissa vastausvaihtoehdot olivat valmiina, ja kuusi avointa kysymystä. Tällaiseen kyselyn rakenteeseen päädyin vastauksien riittävän määrän saamisen toivossa. Arvioin, että jos kokonaisvastausprosentti olisi huono, avokysymysten vastauksista saisin kuitenkin tutkimusaineistoa. Monivalintakysymykset pyrin rakentamaan niin, että niihin olisi helppo vastata ja vastaaja pystyisi valitsemaan vastausvaihtoehdoista ainakin yhden.

Opinnäytetyön tutkimusaineiston laajuudesta on useita eri ohjeistuksia. Arvion mukaan ammattikorkeakoulujen opinnäytetöistä yksi sadasta on tieteellisesti merkittävä. Kun opinnäytetyön tarkoituksena on osoittaa opiskelijan oppineisuutta omalla alalla, ei myöskään opinnäytetyön aineiston kokoa tule pitää merkittävimpänä kriteerinä. Tärkeämpää aineiston keruussa onkin siis se, että tutkimusjoukolla on kokemustietoa tutkittavasta ilmiöstä. (Tuomi & Sarajärvi 2003, 87.)

Tutkimusluvan hain ja sain Tornion päivähoiton päälliköltä. En kuitenkaan missään vaiheessa kerännyt tai saanut selville tutkimusjoukkoon kuuluvien henkilöllisyyksiä, joten näin ollen tutkimuslupaa ei olisi tarvinnut. Hain luvan kuitenkin varmuuden vuoksi, jos olisin sitä jostain syystä tarvinnut myöhemmin. Tornion päivähoitoon kohdistuvista kyselyistä on hyvä informoida myös päivähoiton päällikköä, vaikka tutkimuslupaa ei tarvitsisi.

Laadullisen tutkimuksen yleisimpänä analyysimenetelmänä käytetään sisällönanalyysia. Sisällönanalyysissä tutkijan täytyy päättää, mikä kerätyssä aineistossa kiinnostaa, kerätä ne yhteen muusta aineistosta ja teemoittaa aineisto. Tutkijan on itse kuitenkin analyysimenetelmistä huolimatta tuotava analyysinsa viisaus esille, mikään analyysimenetelmän ohje ei kerro, miten se tulisi tehdä. (Tuomi & Sarajärvi 2003, 93–102.)

Sisällönanalyysi on tekstianalyysia, jossa analyysin avulla järjestetty aineisto esitellään ikään kuin tuloksina. Tästä syystä tutkimuksia, joissa on käytetty sisällönanalyysia, kritisoidaan sen puuttuvien johtopäätöksien vuoksi. (Tuomi & Sarajärvi 2003, 105.) Opinnäytetyöni tutkimusaineiston tuloksien analysoinnissa hyödynnän sisällönanalyysia sekä sisällön erittelyä. Sisällön erittelyllä tuodaan tekstiä esiin määrällisin tuloksin (Tuomi & Sarajärvi 2003, 109). Opinnäytetyöni täyttäessä laadullisen tutkimuksen piirteet on hyvä esittää saatuja tuloksia niin lukuina kuin niin sanotusti tutkittavien lainauksia käyttäen.

Analyysia varten keräsin saamani vastaukset yhteen kysymysten alle, jonka jälkeen jaottelin vastaukset tutkimuskysymyksien mukaan. Keräämällä kysymykset yhteen pystyin paremmin havainnoimaan vastausten yhtenäisyyttä ja toisaalta taas eroavaisuutta. Tutkimustuloksia olen esitellyt lukuina esimerkiksi laskemalla vastausprosentin. Tuulosioon olen liittänyt muutamia lainauksia vastauksista, jotta nähtäisiin mitä vastaajat ajattelevat, mutta myös osaltaan tukemaan tutkimuksen luotettavuutta.

2.3 Opinnäytetyö prosessina

Prosessina opinnäytetyön tekeminen on opettavainen. Tutkimuksen suunnitteluvaiheessa täytyy löytää mielenkiintoinen aihe, jotta tutkimus onnistuisi ja saisi vietyä prosessin alusta loppuun asti. Suunnittelu vaatii aikaa ja työtä, hyvin suunniteltu tutkimus on helpompi toteuttaa, kuin huonosti suunniteltu. Toteuttamisvaiheessa täytyy ottaa monia seikkoja huomioon, aikataulutettu toteuttamisvaihe auttaa pääsemään tavoitteeseen.

Opinnäytetyöni suunnitteluvaiheen koin haastavaksi. Työn aihepiiri oli minulle alusta asti selvä, se liittyisi varhaiskasvatukseen, mutta itse työn aihetta sain harkita pitkään. Ensin suunnittelin opinnäytetyöni aiheen liittyvän päiväkotien lapsiryhmien kokoon. Suunnitelma kuivui kuitenkin kasaan, koska en löytänyt aiheeseen liittyvää kirjallisuutta ja aloin miettiä uutta aihetta. Opinnäytetyön ohjaajien kanssa käytyjen keskustelujen

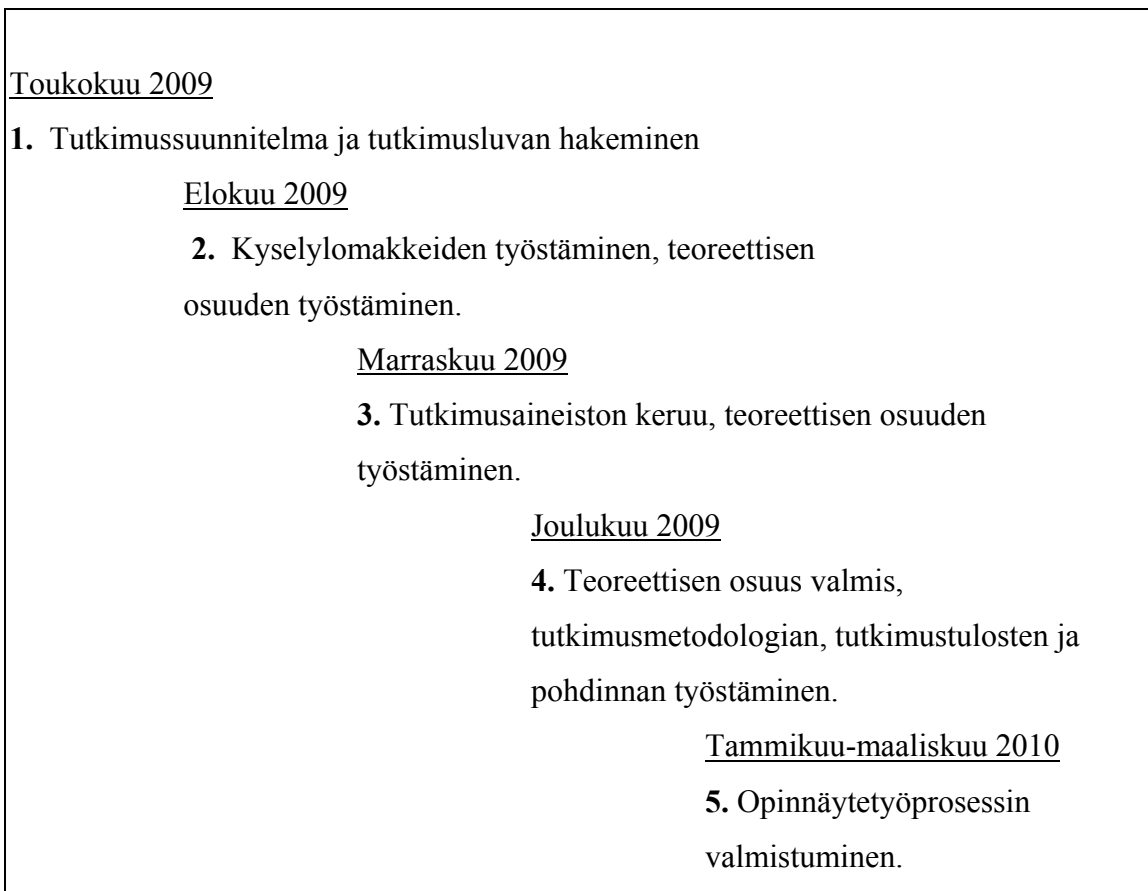
myötä sain lopulta hahmoteltua aiheitani paremmin. Prosessin aloitus ja suunnitteluvaihe oli työläs. Koin vaikeaksi työn aloittamisen, etenkin tutkimusaineiston keruuseen tarkoitetun kyselylomakkeen tekemisen. Aikaisempaa kokemusta kyselylomakkeen rakentamisesta ei ollut ja tutkimuskysymysten kannalta oleellisten kysymysten laatiminen vaati aikaa ja vaivaa. Sinänsä tutkimustyyppin valinta ei tuottanut ongelmia, halusin tehdä laadullisen tutkimuksen kyselylomakkeen avulla. Kyselylomaketta laatiessa jouduin useampaan kertaan muokkaamaan ja miettimään kysymyksiä vastattavaan muotoon.

Opinnäytetyöprosessin aloitin kolmannen lukuvuoden loppupuolella. Aikaporras (Kuvio 1.) osoittaa, miten olen opinnäytetyöprosessin aikana edennyt. Tutkimussuunnitelman laadin toukokuussa, jolloin myös lähetin tutkimuslupahakemuksen Tornion päivähoidon päällikölle (vaihe 1.). Näin jälkeenpäin ajateltuna kyselylomakkeiden työstäminen olisi ollut hyvä aloittaa heti tutkimussuunnitelman valmistumisen myötä, jotta olisin saanut opinnäytetyöprosessin käyntiin. Elokuussa aloitin kyselylomakkeen työstämisen (vaihe 2.) ja se jatkui marraskuun alkuun asti (vaihe 3.), jolloin toimitin kyselylomakkeet tutkimusjoukolle. Ajattelin kyselyn laatimisen olevan helppo juttu, jonka tekisi parissa päivässä. Mutta koska en tutustunut etukäteen tarpeeksi teoriatietoon kyselylomakkeen laatimisesta, kyselyn rakentaminen osoittautui hankalaksi.

Elokuussa aloitin myös teoreettisen osuuden työstämisen (vaihe 3). Aloitin tiedonkeruun perehtymällä Varhaiskasvatussuunnitelman perusteisiin (2007), koska opinnäytetyöni aihe käsittelee päiväkotiympäristöä. Selvensin ensin itselleni käsittekartan avulla, mitä varhaiskasvatusympäristöön kuuluu, jonka jälkeen oli helpompi etsiä teoriaa esimerkiksi varhaiskasvatuksen liittyvistä lehtiartikkeleista. Keräsin alkuun paljon materiaalia, mutta osa niistä ei liittynyt aiheeseeni ollenkaan. Ennen kirjallisuuden keräämistä olisi kannattanut tehdä enemmän taustatutkimusta perehtymällä tehtyihin tutkimuksiin ja niiden lähdemateriaaleihin. Tämä olisi varmasti helpottanut teoriaosuuden kirjoittamista ja punaisen langan kuljettamista läpi työn.

Joulukuussa (vaihe 4.) prosessini alkoi saada lopullista muotoaan. Tutkimusaineisto oli kerättyä ja teoriaosuus alkoi olla lähes valmis, joten aloitin tutkimusaineiston analysoimisen. Tutkimustulosten analysointia olisin voinut tehdä teorian työstämisen rinnalla, jolloin olisin luultavasti saanut tulokset linkitettyä paremmin teoriaan. Tammikuun

2010 aikana opinnäytetyöprosessini loppu alkoi hämmöittää, kuitenkin se vaati vielä hiomista, joten opinnäytetyöprosessi sai päätöksensä maaliskuussa 2010.

Kuvio 1. Aikaporras

Opinnäytetyön alkuun saaminen on ollut koko prosessin työläin vaihe, parempi työsuunnitelma ja aikataulus olisivat mahdollistaneet opinnäytetyön valmistumisen lyhyemmässä ajassa. Työn loppuun saaminen näytti jossain työvaiheessa mahdottomalta ja koin jonkinlaista turhautumista, kun omasta mielestä valmiista työstä puuttui paljon. Opinnäytetyöni ohjaajista on ollut minulle suuri apu ja heidän kannustukset ja vinkit auttoivat saamaan työni loppuun. Arvostan sitä todella paljon, koska en suoraan sanottuna olisi itse tajunnut läheskään oleellisia seikkoja ilman heidän opastustaan. Prosessin kokonaiskestoksi tulee noin yksitoista kuukautta. Kokonaisuutena opinnäytetyöprosessi on ollut hyödyllinen. Varhaiskasvatuksen kirjallisuutta olen lukenut monipuolisesti ja alaan liittyvää tietoa osaan nyt hakea oikeista lähteistä, mikä on erittäin tärkeää tulevan ammattini ja työuran kannalta.

3. PÄIVÄHOITO SUOMESSA

3.1 Päivähoidon historiaa ja nykypäivää

Päivähoidolla on Suomessa pitkä historia, jonka juuret ovat Friedrich Fröbelin lastentarha-aatteessa ja pääkaupunkiseudun työläiskortteleissa. Päiväkodit, lastentarhat, ovat saaneet alkunsa niin kutsutuista pikkulasten kouluista ja lastenseimistä, joiden toiminta perustui kovaan kuriin ja oppimiseen. Vuonna 1839 Vanhan Kaarlebyn porvariväestö perusti maamme ensimmäisen pienten lasten koulun. Finlaysonin tekstiilitehdas perusti maamme toisen pienten lasten koulun ja kolmannen perusti Helsinkiin yksityishenkilö vuonna 1840 köyhien perheiden lapsille. (Ruuskanen 1980, 65; Sevón & Simonen 1994, 51–52.)

Työläiskortteleiden lasten elinolot aiheuttivat huolta ja heitä haluttiin auttaa. Kun vanhemmat olivat töissä, pienet lapset olivat yksin. Vanhempien huolenpito lapsista nähtiin puutteellisena. Näin lapsille tarjottiin mahdollisuus osallistua turvattuun huolenpitoon ja hoitoon lastentarhoissa vanhempien työssäkäynnin ajaksi. Lastentarhoissa lapsille tarjottiin päivittäin hyvinvoinnin tueksi ruoka. Lasten yleiseen hyvinvointiin kiinnitettiin paljon huomiota ja vanhempia kehoitettiin pitämään huolta lasten yleisestä hygieniasta. Tasapainoisen kasvun ja kehityksen turvaaminen aloitettiin perushoidon tasolta. (Eerola-Pennanen 2009, 32–41.)

Vuonna 1883 Helsinkiin perustettiin keskiluokan perheiden lapsille lastentarha, jonka kielenä oli ruotsi, lastentarha oli maksullinen ja niin sanotusti ”paremman luokan lapsille”. Hanna Rothman puolestaan perusti maamme ja pohjoismaiden ensimmäisen kansanlastentarhan Helsingin Lapinlahdenkadulle vuonna 1888 haettuaan oppia Berliinistä. Samana vuonna aloitti ensimmäinen lastenhoitajakurssi, jonka tarkoituksena oli kouluttaa apulaisia lastentarhoihin. (Sevón & Simonen 1994, 52.)

Vuonna 1892 alkoi ensimmäinen lastentarhanopettajakoulutus Hanna Rothmanin ja Elisabeth Alanderin toimesta. Vuosien 1892–1908 aikana valmistuneista opettajista yksitoista sadastaneljästäkymmenestä oli suomenkielisiä, valtakielenä oli siis edelleen ruotsi. Koulutus oli aluksi yksivuotinen, ruotsinkielinen ja ilmainen. Vasta vuonna 1905

koulutusta oli mahdollista saada suomenkielellä. (Ainasoja 2008, 37; Sevón & Simonen 1994, 52–53.)

Saksalaista Friedrich Fröbeliä sanotaan lastentarhan isäksi, jonka mukaan lastentarhat olivat osa kansansivistysjärjestelmää. Lastentarhan ideana ei ollut vain leikkikoulu pienille lapsille, vaan se nähtiin myös lastenhoidon havainto- ja opetuspaikkana. Fröbelin mielestä kansakunnan kohtalo oli naisten ja äitien käsissä vallanpitäjien sijaan. Uno Cygnaeusta puolestaan pidetään Suomen ”Friedrich Fröbelinä”. Hän toi Suomeen Fröbelin kasvatusaatteet ja lastentarhan. Cygnaeus kiinnitti ensimmäisenä suomalaisena huomiota varhaislapsuuteen ja sen merkitykseen. (Ruuskanen 1980, 65.)

Friedrich Fröbelin pedagogiikan perusajatuksen mukaan lastentarhasta tuli luoda kodinomaisen ja viihtyisä paikka, jossa lapset otettiin huomioon yksilöinä. Heillä oli näin ollen mahdollisuus oppimiseen työn, leikin ja vapaan toiminnan kautta. Fröbel painotti myös liikunnan ja luonnon merkitystä lapsen kasvussa ja kehityksessä sekä vanhempien tukemista lapsen kasvattamisessa. (Ruuskanen 1980, 66–67.)

Ennen virallista lainsäädäntöä päivähoidosta, päivähoitoa haluttiin jollain lailla kontrolloida. Se pyrittiin turvaamaan rahallisesti ja lastentarhassa työskentelevältä vaadittiin jonkin asteinen alan asiantuntemus. Ennen lainsäädäntöä lasten päivähoidosta (1973), päivähoito perustui lakiin ja asetukseen lastentarhain valtionavusta ja lastentarhoista (11.11.1927/296). Laki ja asetus sisälsivät ehtoja valtionavun saamiseen, toiminnan tuli olla tyydyttävää, tilojen terveydenhoidon asettamien vaatimusten mukaiset ja lastentarhanopettajan oli täytynyt käydä kaksivuotinen alan seminaari. Vuonna 1970 valtioneuvosto kiinnitti erityisesti huomiota myös lapsiryhmien kokoon, kasvatushenkilökunnan lukumäärään, hoitomaksuihin ja lastenseimien pedagogiseen merkitykseen. (Ruuskanen 1980, 67–68.)

Siinä missä lastentarhat yleistyivät, myös muut lastenhoitoon liittyvät toiminnot alkoivat lisääntyä. Mannerheimin Lastensuojeluliitto kiinnitti 1960-luvulla huomiota perhepäivähoitomuotoon, mikä oli helposti ja nopeasti järjestettävissä. Sen katsottiin myös sopivan monelle lapselle paremmin kuin niin kutsuttu laitoshoido. Vuonna 1969 päivähoitolaitoksissa kokopäivähoitopaikka voitiin järjestää vain 10 %:lle työssäkäyvien naisten lapsille. Paikkapulan vuoksi alkunsa saivat seurakunnan kerhot ja yksityisten leikkikoulut. (Ruuskanen 1980, 68.)

Vuonna 1973 voimaan astunut laki lasten päivähoidosta vaikutti merkittävästä Suomen päivähoitoon ja sen eri muotoihin. Perhepäivähoidosta tuli muun muassa yksi päivähoitomuoto ja kunnat saivat velvollisuuden päivähoidon järjestämiseen siinä määrin, mitä kunnassa on tarvetta. Ongelmilta ei kuitenkaan vältytty, lainsäädäntö ei ollut tasaveroinen kaikille perheille, vaan ensisijalla oli sosiaalisista ja kasvatuksellista syistä hoitoa tarvitsevat perheet. Ongelmia tuotti myös osaavan ja pätevän henkilöstön vähyys. (Ruuskanen 1980, 70–71.)

Kumpi on parempi hoitomuoto lapselle perhepäivähoito vai päiväkotiti? Sen päättävät vanhemmat. Suomessa vanhemmilla on vapaus valita haluamansa päivähoitomuoto, mutta joillakin pienillä paikkakunnilla perhepäivähoito voi olla lähin hoitopaikka lapselle. Sosiaali- ja terveysministeriön päivähoiton laatua koskevan tutkimuksen mukaan vanhemmat pitävät perhepäivähoitoa lähes jokaisen osa-alueen kohdalla laadukkaampana hoitomuotona kuin päiväkotitihoitoa. Vain virikkeellisyyttä ja toiminnan monipuolisuutta pidettiin päiväkodissa parempana. (Takala 2000, 107–108.)

1980- luvulla päivähoito nähtiin enemmän työapuna vanhemmille, jotka olivat estyneet hoitamaan jälkikasvuun esimerkiksi työssäkäynnin vuoksi. Samalla pyrittiin tukemaan vanhempia kasvatustehtävissä. Päivähoito miellettiin perheille vapaaehtoiseksi ja päivähoitomuodon valinta oli perheen tehtävä. Osaltaan päivähoito nähtiin myös turvallisuuden tuojana perheiden arjelle, ammattilaisten järjestämää sääntöjen mukaista päivähoitoa oli tarjolla tarvittaessa. (Pikkanen 1980, 94–95.)

1980- luvulla päivähoitolla oli myös ihmisiä sosiaalistava tarkoitus. Laadukkaan ja pysyvän varhaiskasvatuksen uskottiin ehkäisevän lasten ja perheiden fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista vammautumista. Jo tällöin annettiin suuri merkitys ennaltaehkäisevälle työlle, riskitilanteessa eläviä lapsia tuotiin päivähoiton piiriin tarkoituksena antaa vanhemmille tavoitteellista kasvatusohjausta. (Pikkanen 1980, 95.)

Varhaiskasvatus ja päivähoito ovat Suomessa tänä päivänä muutoksien edessä. Parhailaan ajetaan päivähoitolain uudistusta, jonka uskotaan vastaavan paremmin nykypäivän lapsiperheiden tarpeisiin. Kun voimassa oleva laki on säädetty naisten työssäkäynnin mahdollistaminen taustalla, katse pitäisi kohdistaa nyt uuden lain suunnittelussa aikuisista lapsiin. Uuden päivähoitolain myötä pitäisi ottaa huomioon lapsen etu ja lapsen

kasvun ja tuen tarve sekä keskittyä kasvatuskumppanuuden vahvistamiseen. (Kuuskoski 2006.)

Päivähoitoon kohdistuneet tutkimukset ovat etsineet vastauksia päivähoiton laatuun vanhempien mielipiteistä. Millaisia laadullisia eroja on esimerkiksi kunnallisella ja yksityisellä päivähoitolla vai onko niitä? Sosiaali- ja terveysministeriön päivähoiton laadusta teettämän tutkimuksen mukaan esiin nousseista vastauksista voitiin päätellä, että vanhemmat ovat hyvinkin tyytyväisiä päivähoiton laatuun. Tilastollisesti kunnallisen ja yksityisen päivähoiton katsottiin eroavan toisistaan. Yksityisessä päivähoitossa lapsen yksilöllisyys otettiin huomioon paremmin, vanhemmat tunsivat vaikutusmahdollisuuksien olevan suurempi sekä yhteistyö päiväkodin henkilökunnan kanssa koettiin paremmaksi. (Takala 2000, 105–106.)

Lapsiasiavaltuutettu Maria Kaisa Aula (2009) kertoo artikkelissaan vanhempien haluavan lapsilleen parempaa hoivaa ja kasvatusta päivähoiton saralta. Toiveissa on ryhmäkokojen pienentäminen, henkilökunnan lisääminen sekä hoitajien pysyvyys. Tämä loisi vahvan perustan lapsen varhaiskasvatukselle, mukaan lukien vanhempien ja päiväkotihenkilökunnan yhteistyön.

Ryhmäkokojen pienentäminen vaatisi uusien päiväkotien perustamista sekä henkilökunnan lisäämistä. Päivähoitohenkilöstön lisääminen vaatisi lisää resursseja henkilöstön palkkaamiseen ja varhaiskasvatuksen opiskelupaikkojen lisäämistä niin yliopistoissa kuin ammattikorkeakouluissa. Opetusministeri Henna Virkkunen miettii Lastentarhallehdessä (Seretin 2009, 18–19) miten koulutetut lastentarhanopettajat saataisiin pysymään alalla, se on koulutuksen aloituspaikkojen lisäämistäkin suurempi haaste. Samaisessa artikkelissa Virkkusen mielestä työn vaativuus ja palkkaus eivät ole tasapainossa. Korkeakoulututkinnon suorittaneita ei tämänhetkinen palkka ilmeisesti houkuttele, kunnalla työskentelevän lastentarhanopettajan kokonaisansio on kuukaudessa noin 2153 euroa. Teknisellä alalla korkeakoulututkinnon suorittaneiden kuukausipalkka on huomattavasti suurempi, esimerkiksi sähköinsinöörin kokonaisansio on yli 3000 euroa. (Kunnallinen työmarkkinalaitos, 2009.)

Päivähoiton hallinto on koko maassa siirtymässä opetus- ja sivistystoimen alaisuuteen. Varhaiskasvatusta ajetaan osaksi koulutusjärjestelmää, johon esiopetus jo kuuluu. Tulevaisuudessa yhä useampi päiväkotijoukko ja koulu voivat toimia samassa rakennuksessa. Hal-

linnollinen uudistus vaikuttaa myös esimerkiksi lastentarhan- ja luokanopettajien opetussuunnitelmiin. Yhteisenä sivuaineena molemmissa koulutuksissa on alkukasvatus, jonka valitsee noin 90 % lastentarhanopettajiksi opiskelevista. Tästä seurauksena on yhä useamman lastentarhanopettajan halukkuus kouluttautua luokanopettajiksi. (Kinos 2009, 19.)

Siinä missä opetusministeriö tukee opetus- ja sivistysalalla peruskouluja opetusryhmien pienentämisessä, pitäisi opetus- ja sivistystoimen hallinnon alla olevia päiväkotejakin tukea. Opetusministeriön vuoden 2009 talousarvioon on sisällytetty 16 miljoona euroa perusopetuksen ryhmäkokojen pienentämiseksi. (Perusopetuksen opetusryhmien pienentäminen 2009.)

Kuntaliiton ja Terveiden ja hyvinvointilaitoksen kyselyn mukaan päivähoito on edelleen suurimmaksi osaksi sosiaali- ja terveysalan hallinnoima. Kyselyyn vastasi 322 Suomen kuntaa, joissa 54 % päivähoito oli sosiaali- ja terveysalan hallinnon alla, 40 % opetus- ja sivistystoimen hallinnon alla sekä 6 % muun alan hallinnoima. (Lasten päivähoiton hallinnon kehitys kunnissa 2004–2009.)

3.2. Päiväkodin toimintaan vaikuttavia tekijöitä

Suomessa lasten päivähoitoon vaikuttaa moni laki. Päällimmäisenä on päivähoitolaki ja -asetus, jossa muun muassa määritellään, kuka voi saada päivähoitoa, mikä päivähoiton tärkein tehtävä on ja mitä tekijöitä tulee ottaa huomioon järjestettäessä päivähoitoa. Valtioneuvoston asettama varhaiskasvatuksen neuvottelukunta ajaa parhaillaan päivähoiton lainsäädännön uudistamista ajan tasalle. Peruspalveluministeri Paula Risikolle jättämän loppuraportin keskeiseksi asiaksi nousi lapsen edun ja hyvinvoinnin turvaaminen sekä varhaiskasvatuspalveluiden monipuolistaminen (Seretin 2008, 34.)

Taulukko 1. käsittelee päivähoitoon vaikuttavia lainsäädännöllisiä tekijöitä. Taulukossa on koottuna päällimmäiset lait ja säännökset, jotka ohjaavat ja määrittelevät päivähoitoa Suomessa.

Taulukko 1. Päivähoitoon vaikuttavia lainsäädännöllisiä tekijöitä

Tekijä	Vaikutus päivähoitoon:
<p>Laki lasten päivähoitosta 19.1.1973/36</p> <p>Parhailtaan ajetaan lainsäädännön uudistamista.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – määrittää mikä on päivähoitoa. – määrittelee, kuka voi saada päivähoitoa ja mitä päivähoiton tulee tarjota. – määrittää, kuka on vastuussa päivähoitopaikkojen järjestämisestä. – määrittää päivähoiton sisällöllisen toteutumisen
<p>Laki sosiaalihuollon ammatillisen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista 29.4.2005/272</p> <p>Asetus lasten päivähoitosta 16.3.1973/239</p> <p>Laki lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämisestä 14.6.2002/504</p>	<ul style="list-style-type: none"> – määrää päivähoitohenkilökunnan ammatillisen kelpoisuuden – määrää esimerkiksi päiväkodin lapsiryhmien koot – määrittelee, millä tavoin lasten kanssa työskentelevän henkilön rikostausta selvitetään
<p>Varhaiskasvatuksen valtakunnalliset linjaukset & Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet</p>	<ul style="list-style-type: none"> – määrittelee varhaiskasvatuksen yhdenmukaisen toteutumisen Suomessa

Päivähoitolaki (1973) määrittää varhaiskasvatukselle ja päivähoidolle raamit, joiden mukaan päivähoitoa tulee toteuttaa. Päivähoidolla tarkoitetaan päivähoitolain 1 §:n mukaan lasten hoitoa, joka tapahtuu päiväkotitai perhepäivähoitona, leikkitoimintana tai jonain muuna päivähoitotoimintana edellyttäen, että toiminta tapahtuu sille varatussa tilassa.

Lain (1973) 2 §:n mukaan päivähoitoon on oikeutettu jokainen lapsi, joka ei vielä ole oppivelvollisuusikäinen, erikoistapauksessa päivähoitoa voi saada myös oppivelvollisuusiässä oleva lapsi, jos se on välttämätöntä. Lain 2 a §:n mukaan päivähoiton tavoitteena on tukea koteja lasten kasvatuksessa sekä yhdessä edistää lapsen tasapainoista persoonallisuuden kehitystä. Päivähoidon tulee tarjota jatkuvat turvalliset ja lämpimät ihmissuhteet, kehitystä monipuolisesti tukevaa toimintaa ja lapsen lähtökohdat huomioon ottaen suotuisa kasvuympäristö. Subjektiiivinen oikeus tekee päivähoitolaistamme korkeatasoisen ja ainutlaatuisen. Educare-mallia pidetään yhtenä suomalaisen päivähoi-

don merkittävänä tekijänä, jossa yhdistyy esiopetus ja varhaislapsuuden pedagogiikka yhdessä perheille suunnattujen sosiaalipalveluiden kanssa. (Hujala & Puroila & Parrila & Nivala 2007, 12.)

Monikulttuurisuuden kasvaessa päivähoidon on vastattava myös kulttuurisiin ja uskonnollisiin haasteisiin. Päivähoidon tulee ottaa huomioon myös kulttuuriperinne edistäänsään lapsen kokonaisvaltaista kehitystä sekä tukiessaan lapsen esteettistä, älyllistä, eettistä ja uskonnollista kasvatusta (Päivähoitolaki 1973, 2 a §).

Päivähoitolaki velvoittaa kuntia järjestämään päivähoitotoimintaa siinä muodossa ja määrässä kuin päivähoidon kysyntä edellyttää. Kunnan on myös huolehdittava, että päivähoitoa tarvitseva lapsi saa sitä omalla äidinkielellään, joko suomeksi, ruotsiksi tai saameksi. (Päivähoitolaki 1973, 11 §.) Esimerkiksi saamenkielellä tapahtuvaa päivähoitoa on Suomessa saatavilla saamenkielisillä alueilla, kuten Inarissa, Ivalossa, Utsjoella ja Enontekiöllä. Muualla Suomessa saamenkielisen päivähoidon saaminen ei yksinkertaisesti ole ollut mahdollista. Vaikka pääkaupunkiseudulla asuu yli 900 saamelaista, saamenkielinen päiväkotiryhmä aloitti toimintansa Helsingin kaupungin toimesta vasta vuonna 2007. Saamenkielinen päiväkotitoiminta ei kuitenkaan kysynnästä huolimatta pystynyt jatkamaan toimintaansa, syynä oli päiväkodin huono sijainti perheisiin nähden. (Länsman 2008, 10; 39–40.)

Päivähoidossa olevien lasten määrä päiväkotia ja ryhmää kohden määräytyy päivähoitosta annetun asetuksen (1973) mukaan. Tämä puolestaan vaikuttaa myös päivähoitopaikan rakennettuihin tiloihin, niin sisä- että ulkotiloihin ja niiden suunnitteluun. Voimassa olevan päivähoitoasetuksen 6 §:n mukaan päiväkodin hoito- ja kasvatustehtävissä toimivalla henkilöllä tulee olla sosiaalihuollon ammatillinen kelpoisuus (Laki sosiaalihuollon ammatillisen henkilöstön kelpoisuudesta 2005), kuten esimerkiksi sosiaaliohjaajan, lastentarhanopettajan tai lähihoitajan ammattitutkinto.

Päiväkodin ryhmäkoot määrittyvät pitkälti henkilökunnan ammatillisen kelpoisuuden ja määrän mukaan. Päivähoitoasetuksen 6 §:n pykälän mukaan päiväkodissa olevaa, ammatillisen kelpoisuuden omaavaa henkilöä kohden voi olla enintään seitsemän kokopäivähoidossa olevaa kolme vuotta täyttäneitä lasta, osapäivähoidossa olevia lapsia voi yhtä kelpoisuuden omaava ammattilaista kohden olla kolmetoista. Alle kolmevuotiaita

kokopäivähoidossa olevia lapsia voi olla enintään neljä yhtä ammatillisen kelpoisuuden omaavaa henkilöä kohden. (Asetus lasten päivähoidosta 1973, 6 §.)

Lastensuojelulaki velvoittaa myös omalta osaltaan päivähoitoa ja sen toteuttamista. Päivähoitohenkilöstön on tuettava perheitä ja lapsia heidän kasvatustehtävässään sekä tarvittaessa ohjattava heidät tarpeellisen avun piiriin riittävän varhaisessa vaiheessa. Päivähoidossa lapselle ja perheelle voidaan antaa ehkäisevää lastensuojelua. Ehkäisevällä lastensuojelulla turvataan ja edistetään lapsen kasvua, kehitystä ja hyvinvointia, mutta tuetaan myös vanhemmuutta. (Lastensuojelulaki 2007, 2-3 §.)

Päivähoidossa olevien lasten fyysistä ja henkistä turvallisuutta suojellaan lailla. Laki lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämisen tarkoituksena on suojella päivähoidossa olevien lasten henkilökohtaista koskemattomuutta ja pyritään edistämään lasten turvallisuutta. Lasten kanssa työskentelevien henkilöiden rikosrekisteriote ei saa olla kuutta kuukautta vanhempi ja se on toimitettava 30 päivän kuluessa työnantajalleen, joka on velvollinen pyytämään rikosrekisteriotteen. Jos nämä ehdot eivät toteudu, työntekijää ei voida palkata hänelle suunniteltuun toimeen. (Laki lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämisestä 2002, 1-3 §.)

Valtioneuvoston periaatepäätöksen myötä on laadittu varhaiskasvatuksen valtakunnalliset linjaukset, joihin on koottuna suomalaisen varhaiskasvatuksen keskeiset periaatteet sekä kehittämisen alueet. Palvelujärjestelmää on kehitettävä lasten ja perheiden tarpeiden pohjalta. Hoidon, kasvatuksen ja opetuksen tulee muodostaa yhtenäinen kokonaisuus, jossa on otettu huomioon lapsen yksilöllinen kehitys ja sen tarpeet. Valtakunnallisten linjausten avulla pyritään saamaan myös kunnat laatimaan kuntakohtaisia linjauksia osana lapsi- ja perhestrategiaa. (Varhaiskasvatuksen valtakunnalliset linjaukset 2002, 3.)

Varhaiskasvatuksen valtakunnallisten linjauksien (2002, 9) mukaan päivähoito eri muotoineen on tärkein varhaiskasvatuksen toimintaympäristö, jossa päällimmäisenä tehtävänä on lasten, varhaiskasvatuksen henkilöstön sekä lasten vanhempien keskinäinen vuorovaikutus ja kasvatuskumppanuus. Valtakunnallisella tasolla varhaiskasvatus on osa sosiaali-, terveys- ja opetustoimen verkostoa.

Valtakunnallisista linjauksista nousee ilmi huoli yhteiskunnallisten muutosten vaikutuksista ennen kaikkea lapsiin ja päivähoidon. Perherakenteet muuttuvat, eri kulttuurien kirjo kasvaa, vanhempien työttömyys ja työn perässä muutto ovat tekijöitä, joilla on vaikutusta niin yksittäiseen lapseen kuin kokonaiseen päiväkotiin. Huolenaiheeksi on kuitenkin noussut käytännön asteella päivähoidon toteutuminen. Kasvaneet lapsiryhmät, henkilöstön riittävyys, lasten sairastavuus ja erityisen tuen tarve ja siihen vastaaminen luovat haasteita toimivalle varhaiskasvatukselle. (Varhaiskasvatuksen valtakunnalliset linjaukset 2002, 9.)

Varhaiskasvatuksen valtakunnallisten linjauksien pohjalta on koottu varhaiskasvatussuunnitelman perusteet, jotka on laadittu edistämään varhaiskasvatuksen yhdenvertaista toteutumista Suomessa. Tavoitteena on myös ohjata varhaiskasvatuksen sisällöllistä kehittämistä sekä luoda edellytyksiä laadun kehittämiseksi. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa nostetaan esille kuntien vastuu varhaiskasvatuksesta ja sen strategisista linjauksista. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2007, 7.)

Varhaiskasvatuspalveluiden laadun arvioiminen ja kehittäminen on tärkeää, jotta palvelut saataisiin vastaamaan parhaalla mahdollisella tavalla asiakkaiden, vanhempien ja lasten, tarpeita ja toiveita. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa painoarvoa annetaan kasvattajan ja lapsen väliselle vuorovaikutukselle. Hyvän hoidon nähdään olevan perusta lapsen kehitykselle ja oppimiselle sekä kaikelle toiminnalle varhaiskasvatuksessa. Perushoidon ollessa turvattu lapsi voi kiinnittää huomionsa toimintaympäristöön ja muihin lapsiin. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2007, 16.)

Varhaiskasvattajalta vaaditaan sitoutuneisuutta, herkkyyttä ja kykyä tunnistaa ja reagoida lapsen tunteisiin ja tarpeisiin. Myös vanhempien tunteet ja tarpeet tulee huomioida. Kasvattajien odotetaan myös kunnioittavan lapsen ja koko perheen kokemuksia ja mielipiteitä. Heidän täytyy työskentelytavallaan noudattaa kasvatuskumppanuuden periaatteita. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2007, 17.)

Varhaiskasvatusympäristö muodostuu varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden mukaan fyysisistä, psyykkisistä ja sosiaalisista tekijöistä. Ympäristö käsittää rakennetut tilat, lähiympäristön, psyykkiset ja sosiaaliset ympäristöt ja erilaiset materiaalit ja välineet. Joustavalla suunnittelulla ympäristöä voidaan tarpeen ja vuosien tullen muuttaa. Innostava, monipuolinen, viihtyisä, turvallinen ja joustava ympäristö houkuttelee lapsia

kokeilemisen kautta toimintaan, uteliaisuuteen, itsensä ilmaisemiseen ja ennen kaikkea oppimaan. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2007, 17–18.)

4. PÄIVÄKODIN TOIMINTAYMPÄRISTÖ

4.1 Turvallisuus osana päiväkotiympäristöä

Niin päivähoidossa olevilla lapsilla kuin aikuisillakin on oikeus turvalliseen päivähöitoon ja päiväkotiin. Turvallisuustekijöihin on kiinnitettävä erityistä huomiota silloin, kun kyseessä on lasten turvallisuus. Usein päivähöitoon liittyvä turvallisuus mielletään fyysiseksi, se on kuitenkin myös psyykkistä. Puhutaan myös sosiaalisesta turvallisuudesta, jolla tarkoitetaan muun muassa osallisuuden vahvistamista ja syrjäytymisen ehkäisyä (Sosiaali- ja terveysministeriö 2009). Päiväkodin työntekijät tekevät toimintaympäristöstä turvallisen huolehtimalla lasten kasvun, kehityksen ja oppimisen jatkuvuudesta (Varhaiskasvatuksen valtakunnalliset linjaukset 2002, 18).

Kokonaisvaltaisesti päivähoidon turvallisuudessa on otettava huomioon päiväkodin henkilökunta, hoidossa olevat lapset, päiväkodissa vierailevat henkilöt, päiväkodin ulko- ja sisätilat sekä toimintavälineet ja lähiympäristö. Yksikkökohtainen turvallisuus suunnitelma on esimerkiksi pelastussuunnitelmaa tarkempi, jossa otetaan huomioon kaikki päiväkodin toimintaa uhkaavat vaarat sekä toiminnan riskit päivähoitoa säätelevien lakien pohjalta. (Saarsalmi 2008, 7; 22.)

Mannerheimin Lastensuojeluliitto on koonnut Kuuden Koon Mallin tapaturmien ehkäisyyn päiväkodeissa ja kouluissa. Julkaisun ideana on tunnistaa ja ehkäistä päiväkotien ja koulujen tapaturmia. Kartoita, korjaa, kirjaa, kouluta, kasvata ja kannusta on Kuuden Koon malli, jonka avulla pyritään pitämään ympäristö turvallisenä lapsille ja nuorille. Tilojen, ympäristöjen ja toimintavälineiden kartoitus on hyvä tehdä säännöllisesti. Korjaamalla puutteet, vahingot voidaan estää jatkossa. Kirjaamalla tapaturmat ja läheltä piti-tilanteet, saadaan kokonaiskuva korjaus- ja muutostarpeista. Kouluttamalla henkilökuntaa turvallisuuteen ja ensiapuun, tapaturman sattuessa apu on lähettyvillä. Kasvattamalla lapset turvallisuuteen ja toimimalla itse esimerkillisesti, ehkäistään tapaturmia. Kannustamalla yhteisöä turvallisuuteen, viestitään turvallisuuden tärkeydestä ja toisten hyvinvoinnin välittämisestä. (Paavonheimo 2009, 5-11.)

Henkilökunnan riittävyys ja pätevyys on osa päiväkodin toiminnan turvallisuutta. Päivähöitoasetuksen (1973, 6 §) suhdelukumäärityksen mukaan päiväkodissa tulee olla

tarvittava määrä hoito- ja kasvatushenkilöstöä hoidossa olevien lasten määrään nähden. Näin ehkäistään päiväkodin henkilöstön vajavuudesta koituvia vaaratilanteita, kuten esimerkiksi lapsen karkaamista. (Saarsalmi 2008, 55.)

Päivähoidon tulee terveydellisiltä olosuhteiltaan olla lapselle ja lapsen hoidolle ja kasvatukselle sopiva (Päivähoitolaki 1973, 6 §). Päiväkodissa ruoasta vastaavalla henkilöllä on oltava elintarvikehygieenistä osaamista osoittava todistus. Varhaiskasvatussuunnitelmasta on myös löydyttävä yksittäisen lapsen ruoka-aineallergiat ja ne on toimitettava kirjallisesti ruoasta vastaavalle henkilölle. (Saarsalmi 2008, 57–58.) Kunnan on järjestettävä päivähoidossa olevalle lapselle tarpeellinen ravinto, joitakin poikkeuksia kuitenkin lukuun ottamatta (Päivähoitolaki 1973, 2 b §).

Päiväkotitilojen ja käytössä olevien tarvikkeiden puhtaanapito on erityisen tärkeää mikrobien leviämisen ehkäisemiseksi. Siivouksesta vastaavan henkilön tulee laatia kirjallinen suunnitelma noudatettavaksi. Päivittäin on huolehdittava kaikkien kosketuspintojen puhdistamisesta: wc-tilat, huonekalut, hyllyt, pöytätasot ja eteistilat. Siivouksessa käytettävän veden määrää tulee tarkkailla home- ja kosteusongelmien välttämiseksi. Siivouksessa käytettäviä välineitä, tarvikkeita ja pesuaineita on säilytettävä lukitussa tilassa niin, etteivät lapset pääse niihin käsiksi. (Saarsalmi 2008, 58–60.)

Päivähoitoasetuksen (1973) 11 §:n mukaan päivähoitopaikan tulee noudattaa laissa sille annettuja vaatimuksia. Kiinteistön sisä- ja ulkotilojen on vastattava käyttötarkoitustaan sekä teknisen toimivuuden on oltava mahdollisimman häiriötöntä. Päiväkodin hyvällä ilmanvaihdolla ja sisäilman laadulla ehkäistään muun muassa väsymystä ja päänsärkyä. (Saarsalmi 2008, 62.)

4.2 Leikkiympäristö lapsen toimintaympäristönä

Leikkiympäristöä voidaan sanoa pienen lapsen oppimisympäristöksi (Helenius & Korhonen 2008, 109). Lapset leikkivät missä ympäristössä tahansa, kunhan he kokevat sen turvalliseksi. Turvalliseksi koettu ympäristö on leikin aloittamisen edellytys. Lapsi ei automaattisesti ala leikkiä uudessa päiväkotiympäristössä, vaan siihen täytyy ensin tutustua, kuin myös kanssatovereihin ja päiväkodin aikuisiin. Kun lapsi on tutustunut uu-

teen ympäristöön ja muihin ihmisiin, hän uskaltaa alkaa leikkiä. (Hintikka 2009, 142–143.)

Ympäristöllä on kuitenkin paljon vaikutusta itse leikkiin ja sen kulkuun. Päiväkodin ympäristö on erilainen kuin kotiympäristö. Päiväkodissa tilat ovat yhteisiä, niitä ei ole jaettu käyttäjien kesken, kuin esimerkiksi kotona jossa lapsilla on yleensä omat huoneet. Päiväkodin sisätilat ovat jaettu osastoittain, mutta päiväkodin niin kutsutut yhteiset tilat, kuten eteinen ja käytävät, ovat jokaisen käytössä. (Strandell 1995, 106.)

Harriet Strandell (1995, 63–65) on tutkinut päiväkotia sosiaalisten suhteiden kenttänä. Strandellin havaintojen mukaan päiväkodin tietyillä tiloilla on vaikutusta lapsiin. Suuret tilat, joissa käyttö oli vähiten ennalta määrätty, houkuttelivat lapsia eniten. Tilat, joihin oli helppo päästä ja joihin mahtui enemmän lapsia kerralla, oli myös leikkiympäristönä mieleinen. Tutkimuksen kohteena olevista päiväkodeista lasten ”lempileikkipaikat” vaihtelivat. Yhdessä paikkana toimi eteinen, se oli keskellä tapahtumia, josta voi helposti saada virikkeitä leikkiin. Toisessa päiväkodissa paikkana toimi laulusali ja kolmannessa päiväkodissa lepohuone.

Päiväkodin leikkiympäristön ilmapiirillä on myös vaikutusta lasten leikkimiselle. Aikuinen luo suurimmissa määrin tilanteet ja paikat missä lapset voivat leikkiä, ilmapiirin tulee olla turvallinen, ennakoitava sekä leikkiä kunnioittava. Yksi aikuisen tärkeimpiä tehtäviä on havainnoida lasten leikkiä. Havainnoimalla aikuinen oppii ymmärtämään lapsen pyrkimykset ja kiinnostukset. Näin aikuinen pystyy turvaamaan lapsen yksinleikkiä ja tutkimista, mutta myös edesauttaa ja rohkaisee lapsia keskinäisiin vuorovaikutustilanteisiin. (Kalliala 2008, 51–53.) Työyhteisön keskinäisellä ilmapiirillä on oma vaikutuksensa leikkiympäristön ilmapiiriin, huonot välit työntekijöiden kesken vaikuttaa sekä yhdessä tehtäviin päätöksiin että koko päiväkotiryhmään. Kiire, suuret vaatimukset ja henkilökunnan puute ruokkivat huonoa ilmapiiriä, mikä taas osaltaan heijastuu lapsiin. (Komi 2008, 33.)

Lapsi ottaa mallia aikuisen käyttäytymisestä ja päivittäisistä askareista, kuten siivoamisesta, ruoanlaitosta ja kaupassa käymisestä. Tämä on tärkeä lapsen kehityksen kannalta, hän oppii päivittäin arjesta havainnoimalla ja leikkimällä niin kotona kuin päivähoidosakin. (Hintikka 2009, 142.) Jäljittelemällä toisiaan lapset rakentavat yhteenkuuluvuutta, samalla oppien toinen toisiltaan. (Jakkula 2008, 38.)

Lasten keskuudessa törmää usein kysymykseen: ”Saako alkaa?”, jolloin leikin ulkopuolella oleva lapsi pyytää lupaa saada osallistua leikkiin. Harriet Strandell (1995, 84–89) puhuu lasten välisistä neuvotteluista, organisoivista ja sosiaalisista suhteista käydyistä neuvotteluista. Lapset säätelevät suhteitaan neuvottelujen avulla ja varsinkin päiväkodissa uusien kontaktien luominen näyttää olevan lapsille tarpeellista. Juuri tällaisista lasten keskinäisistä tilanteista lapsi itse oppii parhaiten normaaliin ja tasapainoiseen kanssakäymiseen muiden ihmisten kanssa. Lasten pitäisi antaa itse sovittelua ja kertoa mielipiteensä. Aikuisen tulee pitää huoli, ettei synny riitoja.

Lapsiryhmän toimivuuden ja viihtyvyyden kannalta ihanteellista olisi, jos kaikki ryhmän jäsenet tulisivat toimeen keskenänsä ja voisivat leikkiä yhdessä. Pienet hakeutuvat toisten pienten seuraan ja isommat lapset isompien lasten seuraan (Strandell 1995, 84). Samalla ikä- ja kehitystasolla olevat lapset saavat toisistaan vertaistansa seuraa, on ihan ymmärrettävää, että he tällöin hakeutuvat toistensa seuraan. Leena Seretin (2009a, 17) kertoo artikkelissaan eräästä päiväkodista, jossa lapsia ei ole jaettu iän perusteella ryhmiin, vaan lapset toimivat niin sanotuissa kylissä. Ajatuksena on mahdollistaa paras mahdollinen oppimisympäristö ja hyvinvointi eri-ikäisten yhteisössä.

4.3 Sisä- ja ulkotilat

Päiväkotia ja sen ympäristöä suunniteltaessa tulee huomioida juuri lapselle ominaiset tavat toimia liikkuen, leikkien ja tutkien. Toimintaympäristön tulisi olla joustava, jotta sitä voidaan ajan kuluessa muuttaa. Uutta päiväkotia suunniteltaessa tai jo olemassa olevaa muutettaessa täytyy ennen kaikkea muistaa päivähoitossa olevien lasten tarpeet, mutta ennen kaikkea turvallisuus. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2007, 17.)

Sisä- ja ulkotilojen toimivuus ja viihtyvyys riippuu niin fyysisistä kuin psyykkisistä tekijöistä. Ikätasolle sopivat huonekalut, lelut, wc-tilat ja sängyt ovat sisätilojen fyysisesti merkittäviä tekijöitä lasten oppimisen kannalta. Jos lapsia halutaan opettaa oma-toimisuuteen ja menemään kehityksessä eteenpäin, oikean kokoiset ja tarkoituksenmukaiset välineet innostavat lapsia kokeilemaan. Psyykkiset tekijät voidaan yhdistää myös sosiaalisiin tekijöihin. Lapsiryhmän koko, päiväkodin henkilöstön työilmapiiri, turvallisuuden tunne sekä kodin ja päivähoiton toimiva yhteistyö on lähtökohtia toimivalle ja

viihtyisälle päivähoitolle. Toimiva ja viihtyisä päiväkotiympäristö on yhtä kuin turvallisuus. (Niikko 2008, 70.)

Sosiaali- ja terveysministeriö teetti vuonna 2006 selvityksen päivähoitopaikkojen tiloista ja turvallisuudesta. Kysely suunnattiin Helsingin ja Oulunsalon päivähoitohenkilökunnalle sekä lasten vanhemmille. Selvityksen mukaan vanhemmat kuin myös päiväkotihenkilökunta toivoivat sisätiloilta monipuolisuutta, käytännöllisyyttä ja tarkoituksenmukaisuutta. Leikkitiloja, liikunta- ja musiikkivälineitä sekä säilytystiloja toivottiin lisää. Eteistilat koettiin ahtaiksi, mikä puolestaan vaikuttaa esimerkiksi vaatteiden puhdistusmahdollisuuksiin. Osa henkilökunnasta ja vanhemmista piti sisätilojen ilmanvaihtoa huonona ja myös liiallinen melu ja keho akustiikka koettiin huonoksi. Pääsääntöisesti päiväkotien tiloja pidettiin kuitenkin turvallisena. (Palosaari & Saarsalmi 2006, 37.)

Ulkotilojen, toisin sanoen piha-alueen, toimivuuteen ja viihtyvyyteen liitetään usein turvallisuus. Päiväkodin piha-alueen toimintaympäristö rajoittuu yleensä aitojen sisäpuolelle, jossa on lapsille tarkoitettuja virikelaitteita ja leluja. Kiipeilytelineet, keinut ja hiekkalaatikot hiekkoinen kuuluvat jokaisen päiväkodin pihaan, paitsi osassa Vantaan päiväkodeista. Helsingin Sanomien artikkelin mukaan jopa 66 Vantaan päiväkodeista kärsii hiekkapulasta, syynä hiekan vähyyteen löytyy Vantaan säästökuurista (Moilanen 2009).

Jokainen on varmaan nähnyt päiväkodin pihalla olevia kiipeilytelineitä ja joskus ehkä kiipeillytkin niissä. Suomen yksi tunnetuimmista leikkipaikkojen virikelaitteiden valmistajista on Lappset Group Oy, jonka pääkonttori on Rovaniemellä. Lappsetin tarkoituksena on luoda lapsille innostava ympäristö leikkimiseen, yhdessäoloon ja oppimiseen. Lappsetin leikkipaikkoja on myös toimitettu ympäri maailmaa. Yritys noudattaa leikkivälineiden turvallisuusvaatimuksia ja välineet tarkastetaan aina ennen käyttöönottoa. Joillekin tuotteille tarkastus suoritetaan 1-3 kuukauden välein, jos kyseessä on liikkuvat, kuluvat tai muuten erityisen kriittisten kohtien vuoksi olevia osia. Välineille tehdään myös vuosihuolto, yleensä talven jälkeen. Lasten vanhemmat voivat tarvittaessa ilmoittaa näkyvistä epäkohdista. (Leikkivälineiden turvallisuusvaatimukset 2008)

Edellä mainitun Sosiaali- ja terveysministeriön teettämän selvityksen mukaan päiväkodin henkilökunnan ja lasten vanhempien mielestä päiväkotien piha-alueet eivät ole tarpeeksi virikkeellisiä. Piha-alueille toivottiin lisää erilaisia luonnonmateriaaleja ja kasvil-

lisuutta. Portit ja niiden helppo avaaminen sekä auki jättäminen koettiin vaaralliseksi. (Palosaari & Saarsalmi 2006, 37.) Kyselystä saatujen tulosten mukaan päiväkotien tiloja ja turvallisuutta tarkasteltaessa tulisi ottaa huomioon muun muassa piha-alueen siisteys, viihtyisyyden lisääminen, leikkivälineiden turvallisuus sekä aitojen ja porttien tarkoituksenmukaisuus niin, etteivät lapset satuta niissä itseään tai pääse karkaamaan. Sisätiloja tarkasteltaessa huomio tulisi kiinnittää muun muassa eteistilojen riittävään kokoon ja toimivuuteen, liikunta- ja musiikkivälineiden riittävyyteen, hyvään sisäilman laatuun sekä melun ehkäisemiseen. (Palosaari & Saarsalmi 2006, 38.)

On myös varmistettava, että maaperä on puhdas ja tarvittaessa se on puhdistettava ennen päiväkodin toiminnan alkamista. Tontin sijainnillakin on merkitystä, paras mahdollinen sijainti olisi meluton ja ilmasto-olosuhteilta terveellinen sekä syrjässä vilkkaalta liikenteeltä. (Saarsalmi 2008, 66.)

4.4 Päiväkodin ja kodin välinen yhteistyö

Toimivan ja turvallisen päivähoidon takana on päiväkodin ja kodin välinen yhteistyö. Onnistunut ja molempia osapuolia tyydyttävä yhteistyö on lapsen edun kannalta tärkeintä. Yhteisissä toiminnoissa ja keskusteluissa pyritään löytämään lapsen kannalta parhaaksi katsottu menettelytapa. Päiväkodin tulee tarjota vanhemmille mahdollisuus tutustua etukäteen päiväkotiympäristöön, jotta vanhemmat näkisivät millaisessa ympäristössä lapsia hoidetaan. Päivähoidon tulisi antaa vanhemmille mahdollisuus myös seurata lastansa päiväkotiryhmässä, usein lapset voivat toimia ja käyttäytyä kotona ja päivähoidossa eri tavoin. (Salminen 1988, 34–35.)

Päivähoitolaki (1973) velvoittaa päivähoidon tukemaan hoidossa olevien lasten koteja näiden kasvatustehtävässä edistäen yhdessä kotien kanssa lapsen tasapainoista kehitystä. Päiväkodin henkilökunnan työ saattaa ajoittain olla hyvinkin haastavaa, jos vanhempien kasvatustavat eroavat hyvin paljon päiväkodin tai henkilökunnan vaalimista arvoista. Vastaavanlaisissa tapauksissa niin päivähoidon henkilökunnan kuin vanhempien täytyy miettiä, miten yhteistyöstä saataisiin molempia miellyttävä ennen kaikkea lapsen edun kannalta.

Yhteistyö, kasvatuskumppanuus, lähtee aina tutustumisesta. Päiväkodin ja kodin välistä yhteistyötä aletaan rakentaa tutustumiskäynnin myötä, jolloin päiväkodin työntekijän tehtävänä on auttaa vanhempia valmistamaan lasta päivähoidon aloituksessa. Odotukset, toiveet ja pelot käyvät jokaisen vanhemman mielessä, joista työntekijän tulee olla tietoinen. Tutustumisen myötä päiväkodin ja kodin välille syntynyt suhde kannattelee ja tukee lasta. Tutustumiskäynti tulisi tapahtua lapselle turvallisimmassa paikassa eli kotona, mutta usein päiväkodin henkilökunnalla ei ole mahdollisuutta kotikäynneille ja tutustumiset tapahtuvat päiväkodissa. (Kaskela & Kekkonen 2006, 41–42.)

Päivähoidon henkilökunta saattaa usein arvostella vanhempien toimintaa, kun he tarkastelevat lapsen parasta ammattikasvattajan näkökulmasta. Perheen kotia ja toimintaa tulisi aina miettiä kulttuurisesta ja yksittäisen perheen näkökulmasta. Jokaisella perheellä on erilaiset toimintakulttuurinsa, jonka mukaan he toimivat ja jotka päivähoidon henkilökunnan tulisi huomioida. Toisin sanoen päiväkodin henkilökunnan tulee suhtautua jokaiseen perheeseen ja vanhempaan yksilöllisesti heidän toiveet huomioon ottaen. (Kiesiläinen 2001, 264.)

Päivittäiset kohtaamiset avaavat tilaa puhua tavallisista lasta koskevista asioista, mutta myös päivähoidossa tapahtuneista ongelmatilanteista. Päiväkodin työntekijän täytyy kuitenkin pitää huoli siitä, että lasta koskevat keskustelut eivät ole negatiivisia. Se voi aiheuttaa vanhemmissa varautuneisuutta ja siitä kärsii myös luottamus. Vanhemmille on ensiarvoisen tärkeää saada kuulla lapsensa päivän kulusta, hyvistä ja huonoista hetkistä, ne ovat vanhemmalle arvokasta tietoa. Vuoropuhelut ovat kuulemista puolin ja toisin. Luottamuksellinen ja tiivis yhteistyö on aina päivähoidossa olevan lapsen parhaaksi. (Kaskela & Kekkonen 2006, 44–45.)

Yhteistyön päällimmäisenä tavoitteena tulee aina olla lapsen hyvinvointi ja sen mukainen toimiminen ja sen turvaaminen. Vanhempainillat ja varhaiskasvatuskeskustelut ovat tilanteita, jossa henkilökunnalla ja vanhemmilla on mahdollisuus keskustella pitemmän kaavan kautta. Molempien osapuolten aito kiinnostus ja kuunteleminen lujittavat yhteistyötä entisestään. Osapuolten tulisi kohdata toisensa tasavertaisena yhteistyökumppanina, jotta päivähoito olisi toimivaa. Luomalla avoin ja tukea antava ilmapiiri, osapuolten on helppo kohdata toisensa ja tehdä kasvatuksellista yhteistyötä. (Salminen 1988, 36–37.)

Vanhemmille on annettava myös mahdollisuus vaikuttaa ja osallistua päivähoitoon. Päiväkodin toimintaa koskevan suunnitelman laadinnassa voitaisiin kysyä vanhempien mielipiteitä ja ideoita sekä antaa heille mahdollisuus esittää toiveita esimerkiksi retkien suhteen. Tai vastaavasti pyytää halukkaita vanhempia mukaan suunnittelemaan mahdollisia retkiä. Päivittäin käydyt keskustelut eivät yksistään auta yhteistyön kehittämisessä ja ylläpitämisessä, vaan yhteistyölle täytyy keksiä uusia muotoja. Esimerkiksi yksinhuoltajille yhteistyö päiväkodin henkilökunnan ja muiden vanhempien kanssa voi olla todella merkittävä tekijä arjessa. (Salminen 1988, 35–38.)

Stakes järjesti vuonna 2007 internetkyselyn päivähoidossa olevien lasten vanhemmille koskien päivähoiton ja varhaiskasvatuspalvelujen laatua, sisältöä ja toimivuutta. ”Vaikuta vanhempi” – kyselyn tavoitteena oli selvittää, mitä mieltä vanhemmat ovat varhaiskasvatuspalveluiden toteutumisesta, toimintaympäristöstä, yhteistyöstä päivähoitossa ja varhaiskasvatuksen palveluiden merkityksestä perheelle. Vanhempien osallisuutta palvelujen laadun edistäjänä pidetään tärkeänä. Osallisuuden on todettu ehkäisevän lapsen myöhemmässä elämän vaiheessa ilmeneviä mahdollisia ongelmia, kuten koulunkäyntiin liittyviä ongelmia. (Kronqvist & Jokimies 2008, 9;15.)

”Vaikuta vanhempi” – kysely oli pilottiselvitys, jonka tulosten pohjalta tarkoituksena on muovata pysyvät käytänteet säännölliseen seurantaan ja arviointiin asiakasnäkökulmasta. Tulosten mukaan suurin osa päiväkodissa olevien lasten vanhemmista piti päiväkodin henkilökuntaa ammattitaitoisena. Toimintaympäristöä pidettiin pääsääntöisesti viihtyisänä ja hyvänä, ainoastaan ulkotilojen asianmukaisuutta ja turvallisuutta ei pidetty kovin hyvänä. Yhteistyötä päiväkodin kanssa vanhemmat pitivät erittäin tärkeänä. Alle puolet vanhemmista piti mahdollisena voivansa osallistua päiväkodin toimintaan tai sen suunnitteluun. Vanhemmilta saatiin myös useita erilaisia kehittämisideoita yhteistyöhön. (Kronqvist & Jokimies 2008, 17–33.)

Kuuleminen, kunnioitus, luottamus ja dialogi ovat yhteistyötä ohjaavia periaatteita. Kuuntelemalla keskitytään toisen ihmisen ajatuksiin edellyttäen turvallisen ja myönteisen ilmapiirin. Toisen ihmisen arvostaminen ja hyväksyminen on yhtä kuin kunnioitus, jokainen haluaa tulla hyväksytyksi omana itsenään. Kunnioittavan yhteistyön luominen on haaste erilaistuvassa maailmassa. On erilaisia perheitä, kulttuureita, arvoja ja ihmisiä. Rehellisyyden nimissä toimiminen ja puhuminen ovat kunnioitusta toista ihmistä kohtaan. (Kaskela & Kekkonen 2006, 32–34.)

Luottamuksen syntyminen päiväkodin ja kodin välille vaatii aikaa, yhteisiä kohtaamisia ja keskusteluja. Vanhempien mahdollisuus vaikuttaa hoitoon, kasvatukseen ja opetukseen rakentaa luottamusta. Vanhempien ajatukset, kasvatuskäsitykset ja toiveet huomioidessa vanhempien osallisuuden tunne kasvaa. Tarvitaan aikaa, jotta luottamus syntyisi kodin ja päiväkodin välille. (Kaskela & Kekkonen 2006, 36–37.)

5. TUTKIMUSTULOKSET

Opinnäytetyön tutkimuskysymyksiin hain vastauksia päiväkodissa olevien lasten vanhemmilta kyselyn avulla. Toimitin 22 kyselylomaketta Tornion Kivirannan päiväkotiin ja vastausaikaa vanhemmillä oli noin kaksi viikkoa. Kyselyyn vastasi seitsemän vanhempaa eli vastausprosentti oli 31,8 %. Vastausprosentti oli alhaisempi kuin toivoin. Tiesin kuitenkin, että kyselyyn liittyy aina suuri riski alhaisesta vastausprosentista. Hakiessani palautettuja kyselylomakkeita päiväkodilta kasvoiltani oli varmasti havaittavissa pettymys. Täytyi kuitenkin tyytyä saatuihin vastauksiin, ketään kun ei voi pakottaa osallistumaan.

Kyselyyn vastanneet vanhemmat toivat esiin omia kokemuksiaan ja mielipiteitä päiväkodin toimintaympäristöstä, sisätiloista ja pihapiiristä sekä yhteistyöstä päiväkodin henkilökunnan kanssa. Henkilökohtaisesti se auttaa minua pohtimaan, miten voin omalla toiminnalla vaikuttaa päiväkotiympäristön ja vanhempien kanssa tehtävään yhteistyön laatuun. Valmiin opinnäytetyön toimittaminen kyselyyn vastanneiden vanhempien lasten päiväkotiin antaa toivottavasti eväitä myös kyseisen päiväkodin henkilökunnalle. Miten he voisivat päiväkodin työntekijöinä kehittää ja ylläpitää toimintaympäristöä, sen turvallisuutta ja hyvää yhteistyötä vanhempien kanssa?

Varhaiskasvatuksen keskeiset periaatteet tulee olla turvattuna jokaisen lapsen oikeutena. Turvalliset ihmissuhteet, turvattu kasvu, kehitys ja oppiminen sekä turvallinen ja terveellinen leikki- ja toimintaympäristö tulisi toteutua jokaisessa päivähoidon muodossa. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2007, 12.) Koko päiväkotiympäristö sisätiloineen, piha-alueineen ja lähiympäristöineen on fyysinen, psyykinen ja sosiaalinen kokonaisuus, jossa jokaisen yksilön olo tulisi olla turvallinen. Turvallisuus on tunne siitä, että jokaisella lapsella on turvattu olo. Kun vanhemmat puolestaan tuntevat ja tietävät lapsensa olevan turvassa, heille tulee turvallinen olo.

Kyselylomakkeen kysymykset voidaan jakaa kahteen teemaan, päiväkodin ympäristöä käsittelevään sekä päiväkodin ja kodin välistä yhteistyötä käsittelevään teemaan. Tutkimustuloksien analyysia helpottaakseni jaottelin aineiston tutkimuskysymysten mukaan, mitkä vastauksista liittyivät ensimmäiseen ja mitkä toiseen tutkimuskysymykseen. Myös vastausten kokoaminen yhteen auttoi hahmottamaan vastausten kokonaiskuvaa.

Kaikki kyselyyn vastanneet olivat äitejä. Äidit huolehtivat päivähoitoon liittyvistä asioista luultavasti enemmän kuin isät, he myös panevat merkille erilaisia asioita. Olisi ollut kuitenkin erittäin mielenkiintoista saada myös isien täyttämiä kyselyitä. Näin olisin voinut myös vertailla äitien ja isien antamia vastauksia keskenään, miten ne olisivat eronneet toisistaan? Olisivatko isät kiinnittäneet huomiota samankaltaisiin asioihin kuin kyselyyn vastanneet äidit? Näin olisin saanut lähtökohtia myös aivan erityyppiseen tutkimukseen tutkimalla esimerkiksi nykypäivän sukupuolirooleja.

Äitien suurempi kiinnostus lapsensa päivähoitoon liittyviin asioihin voitaisiin olettaa olevan lähtöisin Friedrich Fröbelin ja myöhemmin myös Uno Cygnaeuksen ajatuksesta naisten suuresta merkityksestä lasten kasvatuksessa. Voisi kuvitella, että ”lastentarhan isät” olisivat sukupuolensa vuoksi nostaneet myös miessukupuolen merkitystä lasten kasvatuksessa. Edelleen suurin osa päivähoiton varhaiskasvattajista on naisia. Minkälaiset lastentarhat olisivat nykypäivänä, jos miehet olisivat alun perin vaikuttaneet lastentarhoissa? Mediassa on viimeaikoina puhuttu esimerkiksi opettajakoulutuksen mieskiintiöistä. Miten se tulevaisuudessa vaikuttaisi esimerkiksi päivähoiton rakenteeseen ja laatuun?

Päiväkodin toimintaympäristö koostuu kyselyyn vastanneiden vanhempien mielestä päiväkodin sisätiloista, piha-alueesta, lähiympäristöstä ja luonnosta sekä vierailu- ja tapahtumapaikoista. Vanhemmilla oli mahdollisuus valita useammasta vaihtoehdosta (Liite 1.) mieleisensä vastausvaihtoehdot tai lisätä jokin muu alue, jonka he mielestään luokittelevat päiväkodin toimintaympäristöksi. Halusin selvittää, mitkä tekijät luovat vanhempien mielestä päiväkodin toimintaympäristön, koska vanhemmat luultavasti pitävät päiväkodin toimintaympäristöä laajempina kuin esimerkiksi päiväkodin henkilökunta.

Halusin myös verrata saatuja tuloksia varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden määrittelyyn varhaiskasvatusympäristöstä, jossa varhaiskasvatusympäristö koostuu rakennetuista tiloista, lähiympäristöstä, toiminnallisesti eri tilanteisiin liittyvistä psyykkisistä ja sosiaalisista ympäristöistä. Saatujen vastauksien perusteella vanhemmat pitivät yleisesti päiväkodin toimintaympäristöön kuuluvaksi sisätilat ja piha-alueen eli fyysisiä rakennettuja tiloja.

Kyselylomakkeessa vastaajat kuvasivat muutamalla lauseella päiväkodin sisä- ja ulkotiloja sekä lapsen ryhmän tiloja. He myös arvioivat, mitkä tekijät tuovat viihtyisyyttä päiväkodin tiloihin. Arvioimalla päiväkodin viihtyisyyttä ja siihen vaikuttavia tekijöitä halusin saada selville, yhdistävätkö vanhemmat turvallisuuden ja tilojen viihtyisyyden toisiinsa. Päiväkodin tilat koettiin jonkin verran ahtaiksi ja pieniksi, mutta kuitenkin kodikkaiksi, siistiksi ja ennen kaikkea turvalliseksi. Viihtyisyyteen vaikuttaa vanhempien mielestä myös päiväkodin henkilökunta.

”Päiväkotimme on kodinomainen pieni yksikkö jossa kaikki lapset otetaan huomioon, hoitajat ovat lämminhenkisiä ja työstään pitäviä joka luo osan siitä viihtyvyyttä.” (Vastaaaja 1.)

”...Ulkopiha on viihtyisä ja turvallinen. Päiväkoti on vanhassa rakennuksessa ja parannuskohteita varmasti olisi mutta kaiken kaikkiaan pidämme päiväkotia todella viihtyisenä.” (Vastaaaja 2.)

”Sisätilat pienet mutta viihtyisät, ulkotilat sopivan pienet, hyvin ja turvallisesti aidattu.” (Vastaaaja 3.)

”Hyvät hoitajat...selkeä päivärytmi ja monet muut ”onnistuneet” asiat, jotka vaikuttavat turvallisuuteen & varsinaiseen tilojen viihtyisyyteen kuten sisustus ja leikkimahdollisuudet.” (Vastaaaja 4.)

Vanhemmat pitävät arvossa päiväkodin kodinomaisuutta, viihtyvyyttä ja siisteyttä. Edellä mainitut tekijät vaikuttavat päiväkotiympäristön fyysiseen ja psyykkiseen turvallisuuteen. Kodinomaisuus luo lapsille ja vanhemmille kuvan kodinomaisesta paikasta, jossa lapsi viettää hoitoaikansa viihtyen. Vanhempien mielipiteet päiväkodin tiloista olivat samankaltaisia kuin Sosiaali- ja terveysministeriön vuoden 2006 selvityksen mukaan, mikä luultavasti johtuu siitä, että Suomessa päiväkotien laatu on tasavertaista koko maassa.

Päiväkodin toimintaympäristön toimivuus ja viihtyvyys liitetään usein aineellisiin tekijöihin, esimerkiksi toiminnallisiin laitteisiin kuten leluihin. Näihin tekijöihin vaikuttavat suuresti resurssit, joita päiväkodeilla on rajallisesti. Värien käytöllä, lasten itse tekemillä töillä ja lämpimällä ilmapiirillä voi luoda viihtyisyyttä päiväkotiympäristöön ilman suu-

rempaa rahallista menoa. Viihtyisyys on paljon kiinni myös päiväkodin henkilökunnan keskinäisestä työilmapiiristä. Huono ilmapiiri ja sen luoma kireys on helposti havaittavissa, ja ennen kaikkea lapset voivat aistivat hyvinkin pieniä muutoksia käyttäytymisessä. Aikuisen näyttämä malli hyvästä vuorovaikutuksesta on lapselle hyvä esimerkki omien vuorovaikutustaitojen oppimisessa ja kehittämisessä.

Päiväkodin toimintaympäristöön liittyy olennaisesti leikki. Lapset leikkivät aina, kun heille annetaan siihen mahdollisuus, se on lasten tapa toimia. Leikkiympäristön luomiseen ja turvaamiseen pitäisi panostaa jokaisessa varhaiskasvatusyksikössä, leikin kautta lapsi oppii. Lapsen oikeus leikkiin on turvattu lainsäädännöllisesti, jolloin sen toteutuminen pitää mahdollistaa (Asetus lapsen oikeuksista 1991, 31 artikla). Leikin mahdollistaminen turvallisessa ympäristössä on kaikkein antoisinta pienen lapsen kannalta.

Päiväkodissa lapset eivät aina voi leikkiä rauhassa ja silloin kun haluavat. Päiväkodin arki koostuu tietyistä vaiheista, jolloin leikille ei aina riitä niin paljon aikaa kuin lapsi haluaisi. Lapsilla on kuitenkin aikaa leikkiä päivittäisten rutiinien välisinä aikoina vapaasti. Ulkoillessa lasten leikki ei ole läheskään niin kontrolloitua kuin sisällä ollessa. Ulkona saa vapaasti juosta, käyttää ääntä, kiikkua ja tutkia kaikkea, mitä aidatulta pihalueelta löytyy. Aikuisten täytyy leikin lomassa pitää kuitenkin huoli lasten turvallisuudesta ja toiminnalliset välineet tulevat olla asianmukaiset.

Ulkoiluun voidaan liittää myös ohjattu leikki, jossa käsitellään ympäristöön ja luontoon liittyviä aiheita leikin ja mielikuvituksen avulla. Ympäristökasvatuksessa apuun on otettu satuhahmot, joista tunnetuin Suomessa on luultavasti Metsämörri. Tämä satuhahmo tutustuttaa lapset luontoon tavoitteenaan opettaa lapsille luonnon suojelua, sen tuntemista ja innostusta ulkoiluun. Samalla opitaan ryhmässä toimimista, kunnioitusta luontoa kohtaan ja jokamiehen oikeuksia. Lapset on tarkoitettu saada tietoiseksi luonnon kiertokulusta ja tunnistamaan kasveja ja eläimiä. (Matikainen 2008, 161–162.) Vaikka päiväkodin lähiympäristö ei koostuisikaan metsästä, ideaa voidaan soveltaa tutkimalla esimerkiksi päiväkodin pihaa.

Vastaajat valitsivat kuudesta vaihtoehdosta heidän mielestensä parhaiten piha-alueita kuvaavia tekijöitä ja heillä oli myös mahdollisuus esittää kehittämisideoita. Ulkotiloihin vanhemmat kaipaavat lapsille enemmän virikkeitä. Päiväkodin piha-alue on suhteellisen pieni, mutta sopivan kokoinen päiväkodin lapsimäärään verrattuna. Osa vastanneista

pitää piha-aluetta liikkumaan ja leikkimään innostavana, monipuolisena ja turvallisenä, eikä heillä ollut piha-alueeseen mitään kehittämissideoita. Osa piti piha-aluetta kyllä turvallisenä, mutta tylsähkönä ja heidän mielestään virikkeitä saisi olla enemmän. Talvella pihaa pidettiin kuitenkin monipuolisena mäkien ja lumilinnojen ansioista. Kehittämissideoina vanhemmilla oli toimintavälineiden lisääminen, vaikka he tiedostivatkin, että piha-alue on pieni eikä siihen välttämättä saisi mahdutettua lisää isoja leikkittelineitä. Joitakin kehittämissideoita vastaajilta välittyi:

”Ehkä pieneen tilaan vaikea saada lisää leikkittelineitä, jotain uutta voisi olla. Tilana piha on aika pieni, mutta turvallinen ja helppo vahtia/seurata lapsia.” (Vastaja 6.)

”Lisää keinuja/polkuautoja ym.” (Vastaja 1.)

”Piha ei ole turhan iso ja jää osin varjoon päivän aikana. Se voisi olla vähän viihtyisämpikin.” (Vastaja 4.)

Vanhempien toiveet piha-alueen suhteen ovat realistisia. Isot kiipeilytelineet ja virikelaitteet vievät paljon tilaa ja ne saattavat olla hyvinkin kalliita ja päiväkodeille on vuosittain varattuna tietty summa esimerkiksi juuri tämänkaltaisiin investointeihin. Virikelaiteille on olemassa myös tietyt vaatimukset, jotka niiden tulee turvallisuus syistä täyttää. Piha-alueen viihtyvyys on sidoksissa paljolti tontin maaperään ja sijaintiin. Rauhallisella paikalla sijaitseva tontti vaihtelevalla maaperän pinnanmuodolla innostaa lapsia liikkumiseen ja leikkimiseen. Aina ei kuitenkaan ole mahdollista valita juuri sopivaa maaperää ja tontin sijaintia päiväkodille. Päiväkodin ympärille on voinut vuosien saatossa syntyä esimerkiksi kerrostaloja ja liiketiloja, jolloin päiväkodin lähiympäristö on voinut muuttua hyvin paljon vuosien saatossa.

Täytyy kuitenkin muistaa, että aikuisten mielipiteet eivät ole aina samat kuin lasten. Lapset kyllä keksivät toimintaa ja leikkejä myös sellaisella piha-alueella, jossa virikelaiteita on vähän. Lasten mielikuvituksella saadaan tylsähköllä pihallakin aikaan suurenmoisia ja vilkkaita leikkejä, eikä niihin välttämättä tarvitse aina leluja. Lapset eivät myöskään välttämättä kiinnitä huomiota piha-alueen istutuksiin. Lasten osallisuutta voitaisiin lisätä esimerkiksi päiväkodin suunnittelu- tai muutosvaiheessa ottamalla heidät mukaan suunnitteluun.

Tiedustelin vanhemmilta, onko heille esitelty päiväkodin tilat. Kun vanhemmat tietävät, minkälaisissa tiloissa heidän lapsiaan hoidetaan, he voivat turvallisin mielin jättää lapsensa hoitoon. Vanhempien olisi hyvä käydä tutustumassa päiväkodin toimintaan jolloin he näkisivät, miten oma lapsi toimii muiden lasten ja aikuisten kanssa päiväkotiympäristössä. Näin heille muodostuisi selkeä kuva esimerkiksi hoitopäivän kulusta. Joihinkin päiväkoteihin on tietotekniikan kehittymisen myötä asennettu jopa webkameroita, jonka kautta vanhemmat voivat seurata lapsensa päivää ja toimintaa, se antaa vanhemmille mahdollisuuden tarkkailla myös päiväkotihenkilökunnan työskentelyä. Vanhemmat pystyvät myös helpommin ymmärtämään lastensa kertomuksia esimerkiksi päiväkodin tiloissa tapahtuneista leikeistä.

”Kyllä on mukava nähdä millaisissa tiloissa lasta hoidetaan.”

(Vastaaja 1.)

”Päiväkodin vaihtuessa uuteen päiväkotiin tutustuessa tilat esiteltiin.”

(Vastaaja 5.)

Vanhemmat pitävät päiväkodin tilojen esittelyä tarpeellisena ja tärkeänä. Jokaiselle kyselyyn vastanneelle vanhemmalle päiväkodin tilat oli esitelty. Jotta päiväkodin tilat tulisivat vanhemmille tutuiksi, heille voisi järjestää esimerkiksi syksyn vanhempainiltojen yhteydessä tutustumiskierroksia, joissa esiteltäisiin koko päiväkotipiha-aluetta myöten. Samalla vanhemmat voisivat keskustella tilojen turvallisuudesta päiväkotihenkilökunnan kanssa ja mainita, jos jokin tietty kohde aiheuttaisi heissä huolta ja korjausta.

Kasvatuskumppanuudeksikin sanottu yhteistyö on molemmin puolista kunnioitusta ja arvostusta. Toisen mielipiteitä kuunnellaan ja ne otetaan huomioon. Päivähoidon ja kodin välinen toimiva yhteistyö antaa lapselle turvalliset ja lämpimät ihmissuhteet päivähoidossa ja kotona. Lämmin ja turvallinen kasvuympäristö antavat lapselle parhaat mahdolliset eväät normaaliin ja tasapainoiseen kasvuun ja kehitykseen.

Yhteistyön tulisi palvella niin päiväkodin henkilökuntaa kuin vanhempia. Päiväkodin varhaiskasvattajan persoonallisuus, kasvatuskäsitteet ja kasvatustuotokset vaikuttavat lapsen ja kasvattajan väliseen vuorovaikutukseen sekä yhteistyöhön vanhempien kanssa. Empaattisuus on osa ammattitaitoa ja vanhempia kohtaan se on toimivaa kasvatuskumppanuutta. (Kaskela & Kekkonen 2006, 27–30.)

Päivittäisten kohtaamisten myötä vanhemman, henkilökunnan ja lapsen välillä tapahtuu yhteistä vuoropuhelua lapsen hakutilanteessa. Laajemmin lasta koskevista asioista keskustellaan erilaisissa hoito- ja kasvatustilaisuuksissa ja lapsen varhaiskasvatussuunnitelman yhteydessä. (Kaskela & Kekkonen 2006, 44.)

Vastaajat kertoivat muutamalla lauseella, millaista yhteistyötä he tekevät päiväkodin henkilökunnan kanssa. Halusin saada selville, onko vastaajilla samanlaisia näkemyksiä ja kokemuksia yhteistyöstä ja sen laadusta. Pääsääntöisesti yhteistyö on päivittäistä, koskien enimmäkseen lapsen päivän kulkua.

”Joka päivä kysellään kuulumiset, yleensä saa aina tiedon jos päivän aikana tapahtunut jotakin joka vaatii keskustelua vielä kotonakin. Henkilökunta on välittävää ja asiantuntevaa.” (Vastaaja 4.)

”Päivittäin kyselemme lasten päivän kulusta, jos on pidempi tauko hoidossa, vaihdamme kuulumisia vähän tarkemmin hoidon jatkuessa. Kehityskeskusteluja on myös riittävästi.” (Vastaaja 2.)

”Kerrotaan kuulumiset, päivärutiinit puolin ja toisin. Jos ongelmia, niin puhutaan asiat läpi. Käydään ajoittain kehityskeskusteluja koskien omaa lasta.” (Vastaaja 6.)

Yhteiskunnallisten muutosten myötä myös perheet ovat vuosien saatossa muuttuneet ja muuttuvat, yhteistyö ja kasvatuskumppanuus muuttuvat. Yhteistyön kehittämisessä täytyy ottaa huomioon perheiden yhteiskunnallinen tilanne ja näkemys. Lastensuojelun asiakkaat tuovat oman haasteensa päivähoitoon. Yhteistyö lastensuojelun piirissä olevien perheiden kanssa voi olla esimerkiksi äidin tukemista jaksamisessa ja lapsen kasvatamisessa. Lapsen etu on aina päällimmäisenä ja varhaiseen puuttumiseen täytyy kiinnittää huomiota myös päiväkodissa (Lastensuojelulaki 2007, 4 §). Varhaiskasvattajakoulutuksen tulisi antaa enenevässä määrin valmiuksia myös lastensuojelullisten haasteiden käsittelyyn.

Kyselyistä poimimissani lainauksissa näkyy hyvin päivittäinen yhteistyö päiväkodin ja vanhempien välillä. Vanhemmat ovat tyytyväisiä yhteistyön laatuun. He kokevat sen riittävänä, mutta tarpeellisena. Hyvä esimerkki luottamuksesta ja yhteistyön toimivuudesta.

desta on se, että ongelmien ilmetessä asiat puhutaan läpi. Vanhemmilla oli myös mahdollisuus tuoda esiin kehittämisen kohteita koskien yhteistyötä.

”Vanhempainvartteja” voisi olla säännöllisesti vaikka 1-2 kk:n välein.
(Vastaaaja 5.)

”Minusta ok, ei tarvita johdon, hoitajien ja vanhempien yhteispalavereja. Liian jäykkä rakenne, tunnelma, näin menee hyvin.” (Vastaaaja 6.)

Pääsääntöisesti vanhemmat olivat tyytyväisiä tämänhetkisen yhteistyön laatuun, eivätkä he nähneet siinä suurempia kehittämisen tarvetta. Tämä tekee päivähoiton yhteistyöstä haasteellista, jotkut näkevät yhteistyön tämän hetkisen laadun tarpeellisena, toiset taas kaipaavat jotain lisää. Miten toimia niin, että jokaisen vanhemman toive otettaisiin huomioon? Toiset kaipaavat enemmän keskustelua ja heille on suotava siihen aikaa. Tällöin täytyy muistaa perheiden ja lasten yksilölliset tarpeet. Jokaisen kohdalla yhteistyö on erilaista, koska lapset ovat erilaisia ja jokainen tarvitsee yksilöllistä huomiota ja tukea kasvatuksessa ja kehityksessä.

Kasvatuskumppanuuden myötä päivähoiton henkilökunta on yhdessä vanhempien kanssa vastuussa lapsen kasvusta ja elämästä. Päivähoiton henkilökunnan ja vanhempien puheet, asenteet, toiminnat ja tunteet ovat pohjana lapsen ymmärrykseen omasta arvostaan. (Kaskela & Kekkonen 2006, 15.)

Vanhempien osallisuus päiväkodin toiminnassa ja sen suunnittelussa tulisi olla jokaisessa päiväkodissa mahdollista. Yksikön oman varhaiskasvatussuunnitelman laadinnassa vanhempien mielipiteet ovat tärkeitä, jotta päiväkodin arvot ja toimintatapa koskisi päiväkodin jokaista ryhmää. Toiminnan arvioinnin avulla vanhemmat pääsevät osalliseksi vaikuttamaan päivähoiton toiminnan laatuun ja sen kehittämiseen, jos haluavat. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2007, 32.)

Tiedustelin kyselyssä vanhempien mahdollista halua osallistua päiväkodin toiminnan ja toimintaympäristön suunnitteluun. Vastanneista suurin osa ei ollut osallistunut suunnitteluun, mutta jotkut heistä kuitenkin ilmaisivat halunsa osallistua, jos siihen tulisi mahdollisuus. Osa taas oli sitä mieltä, että päiväkodin henkilökunta on sen alan ammattilaisia ja he varmasti osaavat asiansa. Jotkut vastanneista olivat osallistuneet jollain tasolla

päiväkodin toiminnan suunnitteluun esittämällä toiveita esimerkiksi retkistä ja vierailuista. Vastausten perusteella voidaan olettaa, että osa vanhemmista kyllä osallistuisi suunnittelutyöhön jos heille annettaisiin siihen mahdollisuus.

Kaiken kaikkiaan kyselylomakkeiden avulla saamani vastaukset eivät täysin vastanneet tutkimuskysymyksiini. Minun olisi täytynyt asetella ja muokata kysymykseni toisin. Saamani vastaukset kuitenkin toivat esiin asioita, jotka liittyvät tutkimuskysymyksien aiheeseen: toimintaympäristön turvallisuuteen ja yhteistyöhön. Alhaisen vastausprosentin vuoksi opinnäytetyöni tutkimustulosten luotettavuus voisi varmasti olla parempikin, mutta vastaukset ovat vastaajien omia mielipiteitä. Vanhempien mielipiteet ovat erittäin tärkeitä päivähoidon ja kodin välisen yhteistyön kannalta, päivähoidon kehittämisen kannalta ja lapsen edun kannalta. Yksittäisen ihmisen mielipide on aina tärkeä, kun kysytään jonkin palvelun laatua ja sitä koskevaa kehitystä.

Vanhemmat ovat kiinnostuneita asioista, jotka liittyvät päivähoitoon ja päiväkotiin. He myös tietävät, mitä vastinetta heidän täytyy saada maksetusta palvelusta. Päiväkodin toiminnan suunnitteluun osallistumista ei pidetä mahdottomana, he osallistuisivat jos tulisi mahdollisuus. Turvallisuuteen liittyviä tekijöitä pitäisi aina pohtia suuremmalla joukolla, jokin tärkeä seikka voi jäädä huomioimatta pienemmältä joukolta. Sisä- ja ulkotilat ovat päivittäisessä käytössä, myös tavarat ja välineet kuluvat niitä käytettäessä. Toimintavälineiden ja – materiaalien turvallisuus on ensikädessä testattu jo tuotannosta vastaavassa pisteessä, mutta niiden kuntotarkastus ja huolto tulisi suorittaa säännöllisesti, mikään materiaali ei ole ikuista.

Vastaten tutkimuskysymyksiini päiväkodin toimintaympäristön turvallisuudesta ja yhteistyöstä päiväkodin ja kodin välillä: päiväkodin toimintaympäristö muodostuu päiväkodin sisä- ja ulkotiloista, lähiympäristöstä ja luonnosta sekä vierailu- ja tapahtumapaikoista. Turvallisuutta toimintaympäristöön tuo päivähoitohenkilökunnan ammattitaito, asianmukaisesti ja turvallisesti aidattu piha-alue, kodinomaisuus sekä monet muut onnistuneeksi koetut asiat, kuten hyvät hoitajat ja selkeä päivärhythmi. Yhteistyö on asianmukaista, onnistunutta ja ammattitaitoista. Tämän hetkiseen yhteistyön laatuun vanhemmat ovat tyytyväisiä. Onnistunut ja molempia osapuolia tyydyttävä yhteistyö luo turvallisuutta päivähoitoon, mutta ennen kaikkea myös lapsen elämään.

6. POHDINTA

Opinnäytetyöprosessin aloittaminen oli minulle kohtalaisen vaikeaa ja hidasta johtuen omasta panoksestani. Aloitin opinnäytetyöprosessin toukokuussa 2009 tutkimussuunnitelmalla ja tutkimusluvan hakemisella. Tutkimuslupaa en kuitenkaan olisi opinnäytetyössäni tarvinnut, koska vältyin tutkimusjoukon yhteistietojen keruulta toimittamalla kyselylomakkeet tutkimusjoukolle päiväkodin kautta. Koin tärkeäksi kohdistaa opinnäytetyöhöni kuuluvan tutkimuksen minulle entuudestaan tuntemattomaan päiväkotiin, jotta oppisin tutustumaan mahdollisimman moneen koti- ja asuinpaikkakuntani päiväkotiin muun muassa tulevaisuuden työmahdollisuuksia silmällä pitäen.

Kyselylomakkeen avulla halusin ottaa selvää vanhempien mielipiteistä koskien päiväkodin toimintaympäristöä ja yhteistyötä päiväkodin kanssa. Vanhempien mielipiteet ovat mielestäni tärkeitä, koska he ovat yhdessä lastensa kanssa päivähoitopalvelujen käyttäjiä. Palvelun ostajan näkökulmasta, ostajalla on oikeus ilmaista mielipiteensä ostamastaan palvelusta ja esittää siitä mielipiteensä, toisin sanoen ilmaista tyytyväisyytensä tai tyytymättömyytensä. Päivähoidon kehittämisen kannalta olisi tärkeää saada vanhemmat osallistumaan suunnittelu- ja arviointityöhön. Opinnäytetyö laittoi minut pohtimaan niin tulevaa ammattiani kuin tulevaisuuttakin. Miten minun tulisi tulevana varhaiskasvattajana toimia, jotta pystyisin omalta osaltani takaamaan lapselle parhaan mahdollisen varhaiskasvatuksen laadun ja ympäristön tukien lapsen tasapainoista kasvua ja kehitystä?

Kyselylomakkeen kysymysten laadinta osoittautui haasteellisemmaksi, mitä olin kuvitellut. Luulin, että kysymysten laatiminen olisi opinnäytetyöprosessin helpointa osaluetta. Sitä se ei kuitenkaan ollut ja jouduinkin useampaan kertaan muokkaamaan kyselylomaketta ennen viimeisintä versiota. Näin jälkeempäin muokkaisin kysymykset uudelleen täysin erilaiseen muotoon, jotta saisin tutkimuskysymyksiini täsmällisempiä vastauksia. Seuraavan kyselylomakkeen laatimiseen voi kuluu aikaa, mutta se on verrattavan helpompaa, kun tietää jo valmiiksi, kuinka menetellä. Olen kuitenkin tyytyväinen siihen, että vanhemmat vastasivat laatimaani kyselyyn, koska kyselylomake sisälsi useamman avokysymyksen, joka yleensä madaltaa vastaamisprosenttia.

Vastausprosentti oli alhainen, olin siihen hieman pettynyt, mutta sitä osasin etukäteen odottaa. Kyselylomakkeisiin, joihin pitää itse tuottaa tekstiä, vastaamiskynnys on luultavasti korkeampi kuin monivalintakyselyyn vastaamiseen. Olisin voinut laatia monivalintakyselylomakkeen, jolloin olisin laskenut prosentteja ja opinnäytetyöni olisi ollut kvantitatiivinen. Halusin kuitenkin tuoda esiin mielipiteitä, jolloin opinnäytetyön luotettavuutta voidaan katsoa eri kantilta. Pohdin, että saan paremman aineiston kasaan vähäisemmällä määrällä avovastauksia kuin suurella määrällä monivalintavastauksia. Määrällisessä tutkimuksessa yhden ihmisen ääni ei erotu, kun taas itse pidin tärkeänä opinnäytetyössäni tuoda esille yhden vanhemman mielipiteen, joka mielestäni antaa opinnäytetyölleni arvoa.

Kyselylomakkeiden analyysin aloittaminen tuntui haastavalta, mutta alkuun päästyäni sain kiinni, mitä analyysillä haetaan. Haastavinta koko opinnäytetyöprosessissa on ollut uuden osion alulle saaminen. Kun ei ole ennen tehnyt näin laajaa kirjallista työtä, pelkästään joidenkin käsitteiden ymmärtäminen tuotti aluksi vaikeuksia. Myös työn kasassa pitäminen ja punaisen langan kuljettaminen työn läpi vaati tekemistä, eikä se välttämättä aina edes onnistu. Oman ammattialan kirjallisuutta luettuani, kokonaiskuva varhaiskasvatuksesta ja päivähoidosta on selkeytynyt. Täysin selvää kuvaa varhaiskasvatuksesta ei koskaan voi saavuttaa, koska se muuttuu koko ajan uusien tutkimusten, ihmisten ja elämän myötä.

Opinnäytetyöni tutkimustulosten perusteella vanhemmat ovat tyytyväisiä lastensa päiväkotiin, sen ympäristöön, henkilökuntaan ja yhteistyöhön päiväkodin kanssa. Vanhemmat toivat esiin muutamia kehittämisideoita, jotka mielestäni tulisi ottaa huomioon, koska kehittämisen kohteet eivät välttämättä vaadi rahaa ja ne voisivat olla mielikuvituksen avulla toteutettavissa. Se myös osoittaa vanhempien paneutuneisuutta ja kiinnostusta päivähoitoon liittyviin asioihin ja he pitävät päivähoitoa tärkeänä osana arkea. Vanhempien mielestä päiväkodin kodinomaisuus ja siisteys on osa turvallisuutta. Kun vanhemmat vievät lapsensa päiväkotiin luottavaisin mielin ja pitävät henkilökuntaa ammattinsa osaavina henkilöinä ja luottavat heihin, he kokevat tällöin myös päiväkotiympäristön ja päivähoidon turvalliseksi.

Tutkimusjoukkona olleiden vanhempien lasten päiväkoti Tornion Kivirannalla oli ihanteellisen pieni yksikkö, kyselylomakkeita päiväkotiin toimitin 22 kappaletta. Alhainen vastausprosentti voisi selittyä sillä, että kolmasosa lapsista oli ollut poissa päivähoidosta

kyselyn ajan. Tai sitten kyselyä ei pidetty tarpeeksi hyödyllisenä tai merkittävänä, jotta siihen olisi vastattu. Arvailuja vastausten vähyyteen voin esittää paljon, mutta olen kuitenkin tyytyväinen siihen, kun muutama vanhemmista jaksoi kaiken muun kiireen keskellä perehtyä kyselylomakkeeseen. Heiltä sainkin hyviä mielipiteitä ja vastauksia. En pidä erityisen tärkeänä pohtia, miksi kyselyyn ei vastattu, enemmän pidän tärkeänä sitä, mitä vastanneilla oli sanottavana. Vastauksista näki, että vanhemmat ovat pohtineet kyseisiä asioita ja he pitävät niitä tärkeinä.

Kyselyn tulosten myötä voidaan ajatella, että äidit edelleen huolehtivat lasten hoitoon liittyvistä asioista enemmän kuin isät, koska kaikki vastanneista olivat äitejä. Olisi kuitenkin ollut mielenkiintoista huomata, millaisiin asioihin isät kiinnittävät huomiota. Vanhempien mielestä päiväkotiki on viihtyisä ja kodinomainen ja he ovat tyytyväisiä myös päivähoiton laatuun. Vanhemmat myös tiedostavat resurssien pulan. Kun rahaa ei ole tarpeeksi, ei isoja hankintoja pystytä tekemään ja kun tilaa ei saada lisää, esimerkiksi uudet leikkelineet piha-alueelle eivät ole mahdollisia. Kuitenkaan vanhempien toiveet eivät ole mahdottomia, turvallinen hoito ja ympäristö riittävät, johon päiväkotihenkilökunta voi vaikuttaa omalla työpanoksella.

Uusi päivähoitolaki tulee luultavasti vaikuttamaan yksittäisen päiväkodin toimintaan. Ilman lainsäädännön päivittämistäkin vanhempien ja päivähoiton tulisi tehdä entistä enemmän ja tiiviimpää yhteistyötä ja sen tulisi jatkua esikouluun ja peruskouluun asti. Kun päivähoitossa keskustellaan päivittäin lapsen päivän kulusta, pitäisi peruskouluikäisen lapsen päivän kulustakin keskustella samalla tavoin. Tietotekniikan mahdollisuuksia käyttäen opettajien ja vanhempien tulisi tiivistää yhteistyötään nykyistä enemmän, ehkä sen avulla voitaisiin saada apua kouluikäisten lisääntyviin ongelmiin. Lapsen kasvuympäristön turvallisuus tulisi jatkua päivähoitosta esikoulun kautta peruskouluun asti.

Päivähoitolaki ei ole ainoa tekijä, mikä tulevaisuudessa tulee vaikuttamaan päivähoidon. Varhaiskasvatushenkilöstön koulutus vaikuttaa osaltaan päivähoiton laatuun ja toteutumiseen. Yliopistosta valmistuneet lastentarhanopettajat ovat hakeutuneet töihin myös alkuopetuksen puolelle, mikä on taas päivähoiton varhaiskasvatukselta pois. Herää kysymys, haluavatko lastentarhanopettajiksi opiskelevat todella töihin varhaiskasvatuksen puolelle vai suuntaavatko he alkuopetuksen puolelle, jossa palkkaus on hieman korkeampi?

Lastentarhanopettajien halukkuus kouluttautua luokanopettajiksi avaa puolestaan sosionomikoulutuksen käyneille lastentarhanopettajan pätevyyden saaneille työpaikkoja päivähoidon puolelta. Pitkällä tähtäimellä sosionomit vakiinnuttavat paikkaansa myös päivähoitossa. Kun päivähoito on tullut osaksi esimerkiksi myös lastensuojelun avohuollon tukitoimia, sosionomien koulutus antaa erinomaiset valmiudet myös lastensuojelullisten haasteiden kohtaamiseen ja käsittelyyn. Koen, että opintoihin sisältynyt harjoitteluni perhekodissa ja lastensuojelua koskevien kurssien myötä on antanut minulle valmiuksia kohdata haastavampiakin asioita. Olen saanut uutta näkökulmaa asioihin ja hienoinen naiivius on karissut vuosien varrella pois.

Yhteiskunnalliset muutokset vaikuttavat päivähoitoon ja myös mahdollisesti sen laatuun. Pitkällä aikavälillä muutokset muuttuvat näkyviksi, onko niihin siihen mennessä pystytty konkreettisesti vastaamaan? Ja onko palvelut näin ollen pystytty muuttamaan ajan vaativalle tasolle. Esimerkiksi jos päivähoiton tarve yhtäkkiä kasvaa räjähdysmäisesti, tulee ensimmäisenä vastaan tilajärjestelyt. Voiko tietylle lapsimäärälle mitoitettua tilaa ylittää muuten kuin väliaikaisesti? Ja kuinka helposti ryhdytään laajentamaan yksittäistä päiväkotia tai rakentamaan uutta yksikköä? Voitaisiinko järkevällä tilan käytöllä saada lisää neliöitä lasten käyttöön? Mahdollistaisiko se tällöin lapsiryhmien kasvun ja henkilökunnan lisäämisen. Miten käy sen jälkeen päivähoiton ja sen toimintaympäristön laadulle?

Alle 3-vuotiaiden päivähoitosta ja – paikoista on pulaa. Ylisuuret ryhmät ovat tutkimusten mukaan haitallisia pienten lasten normaalin kehityksen kannalta, mutta silti päiväkotia lakkautetaan kun kunnilla ei ole tarpeeksi resursseja. Jo 1980-luvulla puhuttiin suurten lapsiryhmien negatiivisista vaikutuksista lasten kasvuun ja kehitykseen, mutta edelleen 30 vuotta jälkeenpäin suuret lapsiryhmät ovat edelleen suuri ongelma päivähoiton hallinnolle kuin yksittäiselle päiväkodille. Päivähoitolain uudistuksella toivottavasti saadaan vastauksia ja muutosta tämän kaltaisiin ongelmiin.

Toimiva ja turvallinen päiväkotiympäristö on monen tekijän summa, mutta konkreettisia ja näkyvämpiä tekijöitä ovat fyysiset tekijät. Asianmukaisesti aidattu piha portteineen, turvalliset toimintavälineet ja materiaalit, rakennettujen tilojen kunnossapito, henkilökunnan asiantuntevuus ja ammattilaisuus muodostavat päiväkodista turvallisen yksikön. Turvallisuus on niin fyysistä kuin psyykkistä. Fyysiset turvallisuustekijät ja niiden puutteet ovat helpoimmin havaittavissa kuin psyykkiset. Psyykkiset turvallisuuste-

kijät ovat vaikeammin havaittavissa, mutta niillä on yhtä paljon painoarvoa kuin fyysisillä, jos ei enemmänkin. Lainsäädäntö varmistaa lapsille psyykkisesti ja sosiaalisesti turvallisen ympäristön. Päivähoidon kaikinpuolinen turvallisuus on niin päivähoidon henkilöstön kuin kotien välinen asia, johon jokainen yksilö voi vaikuttaa omalla panoksellaan.

Tutkimuskysymyksiini sain hakemiani vastauksia, mutta paremmalla kysymysten laadinnalla ja asettelulla olisin saanut hyödyllisempiä vastauksia. Opinnäytetyöprosessin kirjallinen suunnitelma ennen itse työosuuden aloittamista olisi auttanut minua pitämään paremmin kiinni aikataulusta. Aikataulutuksen avulla olisin voinut saada työni valmiiksi aikaisemmin.

Vaikka opinnäytetyöprosessi on ollut pitkäkestoinen ja välillä turhauttavakin, on se kuitenkin ollut opettavainen. Tiedonhaku käy vaivattomammin, kun tietää mistä tietoa ja kirjallisuutta kannattaa hakea ja mistä sitä mahdollisesti löytää. Oman ammattialan kirjallisuuden lukeminen ei mene koskaan niin sanotusti hukkaan. Suunnittelutyö ja aikataulutus ovat osoittautuneet tärkeiksi osaksi niin kirjallisessa työssä kuin yksittäisen toiminnan suunnittelussa, jossa tulee ottaa pienimmätkin seikat huomioon. Prosessinomaisen kirjoittaminen tuli minulle hienoisena yllätyksenä, en pitänyt sitä mitenkään vaikeana. Tarvitsin vain aikaa ja rauhaa, jotta kirjoittaminen sujui. Lähdekirjallisuuden puute ajoittain loi vaikeuksia teoriaosuuden kirjoittamiseen, kun tarvittavaa kirjallisuutta ei löytynyt tai sitä ei ollut saatavilla.

Opinnäytetyöni tutkimuksen luotettavuutta en osaa arvioida, luulen kuitenkin, että jos vastausprosentti olisi ollut suurempi ja olisin kohdistanut kyselyn useampaan päiväkohtiin, tällöin tutkimuksen luotettavuuskin olisi parempi. Pidän kuitenkin itse tutkimustuloksia luotettavana. Kenenkään vastanneen vanhemman vastauksia ei voi pitää epäluotettavana, koska ne ovat heidän omia mielipiteitä. Jos tekisin työn uudestaan, luulisin että saisin samankaltaisia vastauksia, mutta paremmalla kysymysten avulla täsmällisempiä.

Jos jatkaisin tutkimustyötä, ottaisin tutkimusjoukokseni isät. Saatuja vastauksia vertaisin nyt saamiini äitien vastauksiin. Löytyykö niistä samoja tekijöitä ja mistä löytyisivät suurimmat erot? Opinnäytetyön aikana minulla heräsi kiinnostus isien rooliin päivähoidossa. Opintojen harjoittelujen aikana olen huomannut, että isien rooli päivähoidossa on

paljon pienempi kuin äitien. Haluaisin selvittää, mihin asioihin isät kiinnittävät huomiota ja millaisia asioita he pitävät tärkeänä päivähoitossa? Olisi myös mielenkiintoista selvittää miespuolisten varhaiskasvattajien mielteitä naisvaltaiselta alalta. Varhaiskasvatukseen piiriin pitäisi saada enemmän miehiä sekä miesnäkökulmaa. Tähän ehkä omalta osalta vaikuttaa suhde omaan isään, olen aina ollut ”isän tyttö”, jonka vuoksi arvostan myös isien näkökulmia kasvatuksesta.

Opinnäytetyön myötä itsestään on huomannut joitakin uusia puolia, on ollut turha asettaa itselleen tavoitteita esimerkiksi aikataulun suhteen, jos niitä ei pystykään pitämään. Jossain vaiheessa opinnäytetyöprosessia päätin, että asetan itselleni realistiset tavoitteet, jotka pystyn näillä eväillä saavuttamaan. En ajatellut opinnäytetyöprosessia näin haastavaksi, mutta ehkä se onkin juuri se, mikä opetti minulle eniten. Aina ei kannata mennä siitä, mistä aita on matalin eikä aina pystykään.

LÄHDELUETTELO

- Ainasoja, Tuula 2008. Lastentarhatyötä 120 vuotta. Kansanlastentarhasta palvelevaksi varhaiskasvatuskeskukseksi. Opettaja e-lehti 23.5.2008. 34–37.
<http://www.opettaja.fi/pls/portal/docs/PAGE/OPETTAJALEHTI_EPAPER_PG/2008_21/122398.htm>
- Asetus lapsen oikeuksia koskevan yleissopimuksen voimaansaattamisesta sekä yleissopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä annetun lain voimaantulosta 21.8.1991/60. <<http://www.finlex.fi/fi/sopimukset/sopsteksti/1991/19910060>>
- Asetus lasten päivähoidosta 16.3.1973/239.
<<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1973/19730239>>
- Aula, Maria Kaisa 2009. Uudistuuko päivähoito? Pohjolan Sanomat 2.7.2009.
Tulostettu 25.8.2009.
<<http://www.lapsiasia.fi/nyt/puheenvuorot/kirjoitukset/kirjoitus/view/1418297>>
- Eerola-Pennanen, Paula 2009. Sörnäisten kansanlastentarhan lapset – Modernin lapsuuden pioneerit. Teoksessa Alanen, Leena & Karila, Kirsti (toim.). Lapsuus, lapsuuden instituutiot ja lasten toiminta. Vastapaino, Tampere. 31–53.
- Eskola, Jari & Suoranta, Juha 1996. Johdatus laadulliseen tutkimukseen.
Lapin yliopistopaino, Rovaniemi.
- Helenius, Aili & Korhonen, Riitta (toim.) 2008. Pedagogiikan palikat: Oppiminen ja ongelmanratkaisu ennen kouluikää. WSOY Oppimateriaalit Oy, Helsinki. 109–137.
- Hintikka, Maija 2009. Leikki, lapsuuden tärkein asia. Teoksessa Jantunen, Timo & Lautela, Raija (toim.) Kuningasvuosi. Leikin kultaa-aika. Kustannusosakeyhtiö Tammi, Helsinki. 140–163.
- Hujala, Eeva & Puroila, Anna-Maija & Parrila, Sanna & Nivala, Veijo 2007. Päivähoidosta varhaiskasvatukseen. T-Print, Hyvinkää.

- Jakkula, Kaisa 2008. Ensimmäiset vuodet luovat lapsen kehityksen perustan. Teoksessa Helenius, Aili & Korhonen, Riitta (toim.) 2008. Pedagogiikan palikat. Johdatus varhaiskasvatukseen ja – kehitykseen. WSOY, Helsinki. 33–43.
- Kalliala, Marjatta 2008. Kato Mua! Kohtaako aikuinen lapsen päiväkodissa? Oy Yliopistopaino, Helsinki.
- Kaskela, Marja & Kekkonen, Maarit 2006. Kasvatuskumppanuus kannattelee lasta – Opas varhaiskasvatuksen kehittämiseen. Stakesin Oppaita 63. Gummerus Kirjapaino Oy, Vajaakoski.
- Kiesiläinen, Liisa 2001. Vuorovaikutus ammattina. Teoksessa Helenius, Aili & Karila, Kirsti & Munter, Hilikka & Mäntynen, Pirkko & Siren-Tiusanen, Helena (toim.). Pienet päivähoidossa. Alle kolmivuotiaiden lasten varhaiskasvatuksen perusteita. WS Bookwell Oy, Juva. 254–268.
- Kinos, Jarmo 2009. Lastentarhanopettaja- Eilen, tänään ja huomenna. Lastentarha 72 (4), 18–20.
- Kronqvist, Eeva-Liisa & Jokimies, Jaana 2008. Vanhemmat varhaiskasvatuksen laadunarvioijina. Tuloksia vaikuta vanhempi-selvityksestä. Stakesin raportteja 22/2008. Valopaino Oy, Helsinki. 9-33.
- Komi, Tiina. Päiväkodin ilmapiiri näkyy lapsissa. Lastentarha 71(4), 32-34.
- Kunnallinen työmarkkinalaitos 2009. Kunta-alan palkkoja ammattinimikkeittäin. Luettu 8.10.2009.
<<http://www.kuntatyöntajat.fi/static/keskiansiot2009/palkat/frameindex.html>>
- Kuuskoski, Eeva 2006. Päivähoitolaki uusiksi, kasvatuskumppanuus lähtökohdaksi. Mannerheimin lastensuojeluliitto 8.6.2006. Luettu 3.12.2009. < <http://www.mll.fi>>
- KvaliMOTV 2002. Strukturoitu ja puolistrukturoitu haastattelu. Luettu 24.2.2010
<http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/kvali/L6_3_3.html>

KvantiMOTV 2002. Kyselylomakkeen laatiminen. Luettu 3.2.2010.

<<http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/kyselylomake/laatiminen.html#laajuus>>

Kysely lasten päivähoiton hallinnosta kunnissa 2009. Kuntaliitto & Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Luettu 8.10.2010.

<http://varttua.stakes.fi/FI/Ajankohtaista/PHhallinto/phhallinto/ajankohtainen_phhallinto.htm>

Laki ja asetus lastentarhain valtioneuvoston asetuksista ja lastentarhoista 11.11.1927/296

<<http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/1973/19730036>>

Laki lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämisestä 14.6.2002/504.

<[http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2002/20020504?search\[type\]=pika&search\[pika\]=rikostau*](http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2002/20020504?search[type]=pika&search[pika]=rikostau*)>

Laki lasten päivähoitosta 1973. 19.1.1973/36.

<<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1973/19730036>>

Laki sosiaalihuollon ammatillisen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista 29.4.2005/27

<<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2005/20050272>>

Lastensuojelulaki 13.4.2007/417. <<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2007/20070417>>

Lasten päivähoiton hallinnon kehitys kunnissa 2004–2009. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Luettu 4.12.2009.

<http://varttua.stakes.fi/FI/Ajankohtaista/PHhallinto/phhallinto/Ph_hallinto_kehitys.htm>

Leikkivälineiden turvallisuusvaatimukset 2008. Lappset Group Oy, Rovaniemi. Luettu 5.12.2009.

<<http://www.lappset.com/loader.aspx?id=8d03789e-dbf6-4406-a69d-18f8074d7c15>>

Länsman, Anne 2008. Saamen kieli pääkaupunkiseudulla. Vähemmistövaltuutetun julkaisusarja 5. Vähemmistövaltuutettu, Helsinki. Luettu 1.11.2009.

<[http://www.vahemmistovaltuutettu.fi/intermin/vvt/home.nsf/files/tutkimus_netiversio_lansman/\\$file/tutkimus_netiversio_lansman.pdf](http://www.vahemmistovaltuutettu.fi/intermin/vvt/home.nsf/files/tutkimus_netiversio_lansman/$file/tutkimus_netiversio_lansman.pdf)>

Matikainen Eila, 2008. Lasten orientoituminen luonnonympäristöön. Teoksessa Helenius, Aili & Korhonen, Riitta (toim.). Pedagogiikan palikat. Johdatus varhaiskasvatukseen ja – kehitykseen. WSOY Oppimateriaalit Oy, Helsinki. 155–164.

Moilanen, Kaisu 2009. Vantaan päiväkodeissa pula hiekasta. Helsingin Sanomat 16.10.2009.

Niikko, Anneli 2008. Perustoimintojen pedagogiikka. Teoksessa Helenius, Aili & Korhonen, Riitta (toim.) 2008. Pedagogiikan palikat. Johdatus varhaiskasvatukseen ja – kehitykseen. WSOY, Helsinki. 69–77.

OECD arvioi suomalaisen varhaiskasvatuksen 2001. Sosiaali- ja terveysministeriön tiedote 66/2001. 13.3.2001. Tulostettu 27.1.2010.

<<http://pre20031103.stm.fi/suomi/tiedote/tied01/haotiedote1137.htm>>

Paavonheimo, Ritva 2009. Kuuden Koon Malli. Tapaturmien ehkäisyn toimintamalli kouluun ja päiväkotiin. Mannerheimin Lastensuojeluliiton julkaisuja, Helsinki. 5-11.

Palosaari, Airi & Saarsalmi, Olli 2006. Päiväkotipaikkojen tilat ja turvallisuus. Helsingin ja Oulunsalon päivähoitohenkilökunnalle sekä lasten vanhemmille ja huoltajille suunnattujen kyselyjen tulokset. Sosiaali- ja terveysministeriö, Helsinki. 37–38.

Perusopetuksen opetusryhmien pienentäminen, 2009. Opetusministeriö. Luettu 4.12.2009.

<http://www.minedu.fi/OPM/Koulutus/koulutuspolitiikka/Hankkeet/pop/Opetusryhmien_pienentaminen.html>

Pikkanen, Eeva-Maija 1980. Lasten päivähoito kunnallisena toimintana. Teoksessa Lasten päivähoito- sosiaalipalvelu perheille. Lastensuojelun keskusliitto. Esan kirjapaino Oy, Lahti. 93–107.

- Ruuskanen, Alli 1980. Lasten päivähoito- sosiaalipalvelu perheille. Lastensuojelun keskusliitto. Esan Kirjapaino Oy, Lahti. 65–75.
- Räsänen, Pekka 2005. Havaintojen mittaus ja aineiston jäsentämisen metodologia. Teoksessa Räsänen, Pekka & Anttila, Anu-Hanna & Melin, Harri (toim.). Tutkimusmenetelmien pyörteissä, sosiaalitutkimuksen lähtökohdat ja valinnat. PS-kustannus, Jyväskylä. 85–102.
- Saarsalmi, Olli (toim.) 2008. Päivähoidon turvallisuussuunnittelu. Stakes & Sosiaali- ja terveysministeriö. Oppaita 71. Gummerus Kirjapaino Oy, Vajaakoski. 7-66.
- Salminen, Hannele 1988. Kolme-viisivuotiaiden lasten päivähoiton toimintasuunnitelma. Sosiaalihuollon julkaisuja 2/1998. Valtion painatuskeskus, Helsinki. 34–38.
- Seretin, Leena 2008. Päivähoitolain uudistus etenee. Lastentarha 71 (2), 34–35.
- Seretin, Leena 2009a. Lapsi on toimija - ei objekti. Lastentarha 72 (1), 16–17.
- Seretin, Leena 2009b. Varhaiskasvatus on oppimisen kivijalka. Lastentarha 72 (2), 17–19.
- Sevón, Cay & Simonen, Leila 1994. Barndagvård och kvinnoarbete. Från filantropi via välfärdsstaten till voucher. Teoksessa Simonen, Leena (toim.). När gränserna flyter. En nordisk antologi om vård och omsorg. Stakes rapporter 134. Gummerus Kirjapaino Oy, Jyväskylä. 51–74.
- Sosiaali- ja terveysministeriö 2009. Sosiaalinen turvallisuus. 15.2.2009. Luettu 17.9.2009 <<http://www.stm.fi/hyvinvointi/sosiaalinenturvallisuus>>
- Strandell, Harriet 1995. Päiväkoti lasten kohtaamispaikkana. Tutkimus päiväkodista sosiaalisten suhteiden kenttänä. Tammer-Paino Oy, Tampere.
- Takala, Pentti 2000. Lastenhoito ja sen julkinen tuki. Stakes & Kansaneläkelaitos tutkimuksia, 110. Gummerus Kirjapaino Oy, Saarijärvi. 105–106.

Tuomi, Jouni & Sarajärvi, Anneli 2003. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Tammi, Jyväskylä.

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2007. Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskuksen oppaita, 56. Gummerus Kirjapaino Oy, Vajaakoski..

Varhaiskasvatuksen valtakunnalliset linjaukset, 2002. Valtioneuvoston periaatepäätös, Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja, Helsinki.

<<http://pre20031103.stm.fi/suomi/pao/julkaisut/kasvatus/varkasv.htm#3>>

LIITTEET

Liite 1. Kyselylomake vanhemmille

Hyvä vastaaja,

Olen Jenni Kummu, Kemi-Tornion ammattikorkeakoulun sosionomi-opiskelija. Opin-
näytetyöni aihe käsittelee päiväkodin varhaiskasvatusympäristön toimivuutta, viihty-
vyyttä sekä vanhempien ja päivähoidon välistä yhteistyötä. Oheisen kyselyn avulla py-
rin selvittämään vanhempien mielipiteitä päiväkodista ja sen ympäristöstä.

Kyselylomake sisältää yhteensä kaksitoista kysymystä. Vastaamalla voit tuoda esiin
omia mielipiteitäsi ja kehittämisehdotuksiasi koskien päiväkodin toimintaympäristöä ja
henkilökunnan kanssa tehtävää yhteistyötä. Valmis opinnäytetyöni on saatavilla Kemi-
Tornion ammattikorkeakoulun oppimiskeskuksesta osoitteesta Valtakatu 22. Toimitan
yhden myös Kivirannan päiväkotiin vanhempien ja henkilökunnan saataville.

Voit palauttaa täytetyn lomakkeen lapsesi päiväkotiin oheisessa kuoressa **13.11.2009**
mennessä.

Kiitos vastaamisesta!

Ystävällisin terveisin

Jenni Kummu
Puutarhakatu 6 a 13
95400 Tornio
puh. 040 715 2726
mail: jenni.kummu@edu.tokem.fi

Vastatkaa kysymyksiin niille annetuille alueille tai rastittamalla valitsemanne vaihtoehto.

1. Vastaaja:

Äiti Isä Joku muu? _____

2. Vastaajan ikä:

alle 25v. 26-40v. yli 40v.

3. Päivähoidossa olevan lapsen ikä:

0-2v. 2-4v. 4-6v.

4. Mitkä seuraavista kuuluvat mielestänne päiväkodin toimintaympäristöön:

Sisätilat Piha-alue Lähiympäristö- ja luonto

Jokin/jotkut muut alueet, mitkä? _____

5. Onko teille esitelty päiväkodin sisä- ja ulkotilat ja olisitko toivonut tilojen esittelyä?

Kyllä Ei

6. Kuvaile muutamalla lauseella päiväkodin sisä- ja ulkotiloja sekä lapsesi ryhmätiloja.

7. Ovatko sisätilat mielestäsi viihtyisät?

Jonkin verran viihtyisät Melko viihtyisät Todella viihtyisät

8. Mitkä tekijät vaikuttavat mielestäsi viihtyisyyteen, lisäävät ja vastaavasti vähentävät viihtyisyyttä?

9. Mitkä seuraavista tekijöistä kuvaavat mielestäsi parhaiten päiväkodin piha-alueita (voit valita useamman vaihtoehdon):

- Liikkumaan ja leikkimään innostava Turvallinen Tylsäkö
 Monipuolinen Liian laaja alue Liian vähän vi-
rikkeitä

Kehittämisiäideoita?

10. Kerro muutamalla lauseella millaista yhteistyötä teette henkilökunnan kanssa päivittäin.

11. Mitä kehitettävää mielestäsi yhteistyössä olisi?

12. Onko sinulla ollut mahdollisuutta osallistua päiväkodin toiminnan ja toimintaympäristön suunnitteluun? (Mihin olet osallistunut ja miten? Haluaisitko osallistua?)

- Kyllä Ei

Kiitos vastauksistanne!